

**Дослідження
органічного ринку
України
2019–2020**

**м. Київ
2021 р.**

Автори:

ТОВ «Органік Стандарт»: Сергій Галашевський, Олена Манзюк, Ірина Федорченко, Максим Пузенко, Юлія Галашевська, Георгій Рябцун, Василь Грох, Василь Шукалович, Сергій Бондарєв, Вікторія Гаврилюк

МБО «ІЦ «Зелене досьє», OrganicInfo.ua: Катерина Шор

FiBL, швейцарсько-українська програма «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України» (QFTP): Наталія Прокопчук

Висловлюємо подяку за надану інформацію та матеріали

Державній установі «Офіс з розвитку підприємництва та експорту»

Олені Корогод (Березовській), президенту громадської спілки «Органічна Україна»;

Марії Махновець, голові правління громадської спілки «Український Органічний Кластер», консультанту з торгівлі органічною продукцією з України;

Олені Дейнеко, координатору Органічної Ініціативи, директору Органік Бізнес-школа.

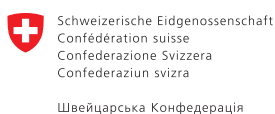
Редактори: Тамара Малькова (МБО «ІЦ «Зелене досьє»), Анастасія Півнюк та Олена Свиріпа (FiBL, швейцарсько-українська програма «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України» (QFTP))

Дизайн та верстка: ТОВ «АРТ ОК»

Дослідження органічного ринку України (2019–2020) розповсюджується безкоштовно і може бути завантажено з вебсайту «Органік Стандарт» (www.organicstandard.ua) або з інформаційного порталу OrganicInfo.ua.

Дослідження органічного ринку України проведено ТОВ «Органік Стандарт» у партнерстві з OrganicInfo.ua за підтримки Швейцарії в рамках швейцарсько-української програми «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України», що впроваджується Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія) у партнерстві із SAFOSO AG (Швейцарія), www.qftp.org

Відповідальність за зміст цієї публікації несуть виключно автори. Точка зору авторів не обов'язково відображає точку зору SECO, FiBL, SAFOSO AG.

ISBN 978–617–7610–08–2

ЗМІСТ

05.

Передмова

07.

Вступ

11.

**Огляд розвитку світового
ринку органічних продуктів**

20.

**Аналіз експорту органічної
продукції з України
(2019–2020)**

37.

**Огляд внутрішнього ринку
органічних продуктів України
(2019–2020)**

62.

Додатки

- Органічна карта України
- Учасники органічного сектору України
- Швейцарські проекти технічної допомоги

ВИКОРИСТАНІ СКОРОЧЕННЯ

AMI	Agricultural Market Information Company / Інформаційна компанія аграрного ринку
BMEL	Bundesministerium für Ernährung und Landwirtschaft der Bundesrepublik Deutschland / Федеральне Міністерство продовольства та сільського господарства Німеччини
CIDA	Canadian International Development Agency / Міністерство міжнародного співробітництва Канади
COR	Canada Organic Regime / Канадський органічний режим
CUTIS	Canada–Ukraine Trade and Investment Support / Канадсько–Український проект підтримки торгівлі та інвестицій
FiBL	Research Institute of Organic Agriculture / Дослідний інститут органічного сільського господарства
GIZ	Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit / Німецьке товариство міжнародного співробітництва
IFOAM	International Federation of Organic Agriculture Movements / Міжнародна федерація органічних сільськогосподарських рухів
IPD	Import Promotion Desk / Німецький центр сприяння імпорту
ITC	International Trade Centre / Міжнародний торговий центр
NOP	USA National Organic Program / Національна органічна програма США
SAFPI	EU Project «Support to Agriculture and Food Policy Implementation» / Проект ЄС «Підтримка впровадження сільськогосподарської та продовольчої політики»
SECO	State Secretariat for Economic Affairs / Державний секретаріат Швейцарії з економічних питань
SIDA	Swedish International Development Cooperation Agency / Шведське агентство з питань міжнародної співпраці та розвитку
SIPPO	Swiss Import Promotion Programme / Швейцарська програма сприяння імпорту
USAID	U.S. Agency for International Development / Агентство США з міжнародного розвитку
WNISEF	Western NIS Enterprise Fund
ЄБРР	Європейський банк реконструкції та розвитку
ЄС	Європейський Союз
МСБ	Малий та середній бізнес
МСП	Малі та середні підприємства
ПВЗВТ	Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та ЄС
ФАО	Продовольча та сільськогосподарська організація ООН
ЮНЕП	Програма ООН з навколишнього середовища

ПЕРЕДМОВА

Органічний світовий ринок є найбільш стабільно зростаючим ринком в останні 20 років. Він привертає увагу все більшої кількості виробників та споживачів, і пандемія COVID-19 тільки посилила позиції органічних харчових продуктів. Адже в умовах пандемії споживачі стали ще більше опікуватись власним здоров'ям та станом довкілля.

Одразу кілька країн заявили про стрімке зростання органічного ринку за результатами 2020 року. Австрія, Німеччина та Швейцарія звітують про 20% зростання. У США та Великій Британії органічний ринок зріс на 12%.

Також стимулює розвиток органічного ринку в країнах ЄС ухвалена 20 травня 2020 року стратегія «Від ферми до виделки» (From Farm to Fork), яка встановила нову ціль – 25% земель має бути під органічним виробництвом до 2030 року. А вже 25 березня 2021 року Європейська Комісія презентувала План дій з розвитку органічного виробництва на виконання цілей стратегії, відповідно до якого планується розширити заходи для сприяння попиту та споживанню органічних продуктів.

Ринок ЄС є важливою складовою світового органічного ринку з продажами у 41,4 млрд євро в 2019 році. За останні роки Україна стала одним із найважливіших постачальників органічної продукції на ринок ЄС, посівши четверте місце в 2018 і 2020 роках та друге в 2019 році серед всіх країн-імпортерів органічної продукції в ЄС. Імідж України як країни-експортера органічної продукції поступово покращується, а в умовах пандемії Україна показала себе надійним постачальником.

Більшість українських виробників орієнтується на експорт та сертифікується відповідно до міжнародних органічних стандартів. Найчастіше це органічні стандарти, що еквівалентні стандартам ЄС (Регламенти ЄС №834/2007 та №889/2008). Також, залежно від цільового ринку, виробники вибирають й інші стандарти, зокрема, NOP (США), COR (Канада), Bioland та Naturland (Німеччина), Bio Suisse (Швейцарія).

В той же час, можна однозначно стверджувати, що органічна продукція представлена і на внутрішньому ринку України та має своїх постійних споживачів. Беззаперечним флагманом продажів на внутрішньому ринку є органічна молочна продукція, на другому місці – круп'яні та зернові вироби. Зауважимо, що стандарти ЄС є важливими для позиціонування продукції як органічної і на внутрішньому ринку України.

Завершився процес розробки необхідних підзаконних актів для впровадження Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», органічне виробництво включено до галузей, яким надаватиметься державна підтримка, а в Національній економічній стратегії на період до 2030 року вперше встановлено цілі щодо розвитку органічного виробництва, що свідчить про увагу до сектору з боку держави.

Це дослідження проведено за фінансової підтримки Швейцарської Конфедерації, яка активно підтримує розвиток органічного сільського господарства в Україні останні вже майже 20 років через впровадження проєктів технічної допомоги. Ця підтримка є частиною загальної стратегії швейцарського співробітництва з

Україною у підвищенні її конкурентоспроможності та економічного зростання з особливою увагою до малих та середніх підприємств, які переважають в органічному секторі України. Враховуючи, що наразі немає сформованої періодичної офіційної статистики щодо стану розвитку органічного сільського господарства в Україні, таке дослідження покликане дати поштовх появі офіційної статистики в органічному секторі. Виробники органічної продукції, надавачі послуг та всі зацікавлені неодмінно потребують актуальної та надійної інформації щодо розвитку органічних ринків, трендів, обсягів та географії експорту органічної продукції, асортименту продукції, обсягів внутрішнього ринку, даних про площі посівів органічних культур тощо. Саме збір, аналіз та систематизація такої інформації є метою цього дослідження.

Ми сподіваємось, що дана інформація буде цікавою і корисною для широкого кола читачів та допоможе у прийнятті важливих управлінських рішень.

Розвиваймо органічний ринок України разом!

*Щиро ваші
Сергій Галашевський, ТОВ «Органік Стандарт»,
Катерина Шор, ІЦ «Зелене досье», OrganicInfo.ua,
Віктор Шуткевич, Посольство Швейцарії в Україні,
Наталія Прокопчук, програма «Розвиток торгівлі з вищою
доданою вартістю в органічному та молочному секторах України»*

Вступ

Україна є світовим постачальником сільськогосподарської продукції та займає важливе місце в забезпеченні сталої продовольчої системи та продовольчої безпеки у світі. Україна має найбільшу площу в Європі (603 600 км²), значну кількість сільськогосподарських земель (42,7 млн га за даними Державної служби статистики України) та сприятливе географічне положення. Окрім того, вона надзвичайно багата чорноземами, які складають 9% світових та 30% європейських запасів. Все це сприяє розвитку українського агробізнесу – як вирощуванню польових культур, таких як пшениця, ячмінь, жито, кукурудза, гречка, просо, соняшник, льон, гірчиця та соя тощо, так і інших, зокрема, плодово-ягідних і овочевих. Більше того, на тисячах гектарів природних лісових масивів можна збирати дикорослі ягоди, гриби та лікарські трави. Завдяки таким природним багатствам ще на початку 2000-х років Україну почали вважати одним із важливих постачальників органічної продукції на ринок ЄС. Динамічність власного виробництва та географічне розташування сприяли швидкому розвитку сектору органічного виробництва, зокрема, Україна входить до ТОП5 постачальників органічної продукції до ЄС, розширюючи щорічно асортимент продукції.

02 серпня 2019 року введено в дію Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» № 2496–VIII, що схвалений Верховною Радою України 10.07.2018 р. На початку 2021 року завершено роботу над підзаконними актами, необхідними для його впровадження, а раніше спеціально для української органічної продукції був розроблений та зареєстрований як торговельна марка державний логотип для маркування органічної продукції.

Більшість українських виробників органічної продукції все ж орієнтується на експорт та проходять сертифікацію

відповідно до міжнародних стандартів. Найчастіше це органічні стандарти Європейського Союзу (Регламент Ради ЄС №834/2007 та Регламент Комісії ЄС №889/2008) та стандарти США (NOP). Варто зазначити, що стандарти Європейського Союзу використовуються операторами ринку як для експорту, так і для позиціонування своєї органічної продукції на внутрішньому ринку України. Така законодавча можливість також закріплена в останніх змінах до Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», що набули чинності 5 серпня 2021 року.

Залежно від цільового ринку, виробники керуються й іншими стандартами, серед яких COR (Канада), Bio Suisse (Швейцарія), Bioland та Naturland (Німеччина), Soil Association (Велика Британія), KRAV (Швеція). Крім того, є зацікавленість операторів ринку в органічних стандартах Азії, зокрема, Японії (JAS) та Китаю.

Загалом в Україні працює 23 органи сертифікації, 20 з яких включені до офіційного переліку органів сертифікації в органічній сфері для України відповідно до Регламенту ЄС № 1235/2008 (Додаток IV), 9 мають право сертифікувати відповідно до стандартів США (NOP), 2 – відповідно до стандартів COR (Канада) та 13 – відповідно до стандартів Bio Suisse (Швейцарія).

Більшість виробленої в Україні органічної продукції експортується. За останні кілька років Україна стала важливим постачальником органічної продукції на західні ринки. Основна органічна продукція, що експортується з України, – це зернові, олійні та бобові культури, дикорослі ягоди, гриби, горіхи та лікарські трави.

За оціночними даними органу сертифікації «Органік Стандарт», у 2020 році основними органічними продуктами (за обсягом), які експортували з України, були кукурудза, пшениця, соя, соняшникова олія, ріпак, макуха, насіння соняшника, лохина (заморожена), ягоди та пшоно.

Українські оператори все більше продають за кордон не лише сировину, а й органічну напівперероблену та перероблену продукцію. Наприклад, збільшується експорт органічної соняшникової олії, меду, замороженої ягоди, яблучного соку та інших продуктів. Всього в 2020 році Україна експортувала понад 45 різних органічних товарів.

У 2020 році обсяг органічної продукції, експортованої з України, склав близько 332 тис. тонн, а вартість експорту органічної продукції – понад 204 мільйони доларів США (відповідно до аналізу, проведеного органом сертифікації «Органік Стандарт»).

Угода про асоціацію, підписана в червні 2014 року між ЄС та Україною, надає українським експортерам додаткові вигоди, адже торговельні бар'єри для українських експортерів дещо зменшилися. Із січня 2016 року також запроваджена Угода про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС, положення якої передбачають поступове скасування чи зниження ставок ввізного мита на товари сторін-партнерів. Водночас додаткові заходи контролю, застосовані Європейською Комісією щодо певних категорій органічної продукції з України, створюють торговельні бар'єри, підвищують собівартість української продукції та дещо сповільнюють експортну експансію України в ЄС. Втім, це не заважає Укра-

їні посідати 4 місце серед всіх країн-імпортерів органічної продукції в ЄС у 2020 році.

З 1 серпня 2017 року почала працювати Угода про зону вільної торгівлі між Україною та Канадою, згідно з якою ввізні мита на сільськогосподарські товари були скасовані. Канада наразі відкривається як привабливий торговельний напрям для українських операторів, чия продукція сертифікована відповідно до органічного регламенту Канади (COR).

Важливим є те, що державна установа «Офіс з розвитку підприємництва та експорту» розпочала активну роботу задля збільшення експорту органічної продукції та розвитку компетенцій українських експортерів.

Вітчизняний ринок органічної продукції невеликий, але також поступово розвивається. Він почав зароджуватися на початку 2000-х років, а у 2008 році перші українські органічні продукти з'явилися на полицях українських магазинів. Головними каналами збуту наразі є супермаркети та спеціалізовані магазини у великих містах. Наразі налічується близько 70 виробників, продукція яких присутня на полицях супермаркетів; більшість із них також реалізують свою продукцію через онлайн канали (власні магазини або ж торговельні майданчики). Пандемія COVID-19 значно поживила онлайн торгівлю в Україні, як і в інших країнах світу.

Асортимент органічної продукції вже нараховує більше 700 найменувань у таких категоріях: молочні та м'ясні продукти, борошно, макаронні вироби, рослинні олії, напої (фруктові/овочеві/ягідні соки, березові соки, трав'яні чаї), чорний та білий шоколад, консервовані продукти (наприклад, ягідні пасти, сиропи, джеми, у 2020 році з'явилась широка лінійка консервованих овочів), деякі овочі і фрукти тощо. Найбільшими проблемами для розвитку внутрішнього органічного ринку залишається низький рівень обізнаності про органічні продукти серед споживачів та низька купівельна спро-

можність. Вже у 2021 році стартувала комунікаційна кампанія для підвищення рівня обізнаності споживачів щодо переваг органічних сертифікованих продуктів.

Пандемія COVID-19 та політичні процеси в Європейському Союзі, звісно, не минули Україну та впливають і на розвиток органічного ринку України. На початку пандемії через введення локдаунів в різних країнах світу були порушені торгові зв'язки та ланцюги поставок харчової та сільськогосподарської продукції. Водночас через близькість України до Європейського Союзу, Україна змогла зберегти лідерські позиції в системі постачання. Пандемія також показала, що попит на органічні продукти в світі продовжуватиме зростати, адже дедалі більше споживачів обирають здоровий спосіб життя та якісні харчові продукти.

Важливим для України також є схвалення Європейського зеленого курсу (ЄЗК), який визначає амбітну ціль по досягненню 25% земель під органічним виробництвом в ЄС до кінця 2030 року. Європейський зелений курс – ухвалений Європейською Комісією наприкінці 2019 року політичний документ, який має на меті забезпечити сталий зелений перехід Європи до кліматично нейтрального континенту до 2050 року. На виконання ЄЗК, зокрема, в частині досягнення цілі щодо органічного виробництва, вже ухвалено кілька додаткових документів. Стратегія ЄС «Від ферми до виделки», План дій з розвитку органічного виробництва, а також мета по досягненню 25% земель під органічним виробництвом мають бути враховані в новій спільній сільськогосподарській політиці ЄС (Common Agricultural Policy (CAP)), схвалення якої відбулось восени 2021 року.

Варто відмітити, що наприкінці 2020 року в Україні внесено зміни до Закону «Про державну підтримку сільського господарства України», де вперше прямо передбачено можливість державної підтримки виробників органічної сільськогосподарської продукції. Окрім того, цілі щодо розвитку органічного виробництва в Україні вперше зафіксовано в Націо-

нальній економічній стратегії України на період до 2030 року. Зокрема, планується збільшити площу земель з органічним статусом до не менш як 3% загальної площі сільськогосподарських угідь України та збільшити експорт органічної продукції до 1 млрд доларів США.

Це дослідження призначене для широкого кола читачів, в тому числі для виробників органічної продукції, торговельних організацій, консультантів, інвесторів в органічне виробництво, міжнародних проєктів технічної допомоги тощо. Метою цього дослідження є аналіз українського ринку органічної продукції за 2019–2020 роки та його місця на світовому ринку, для кращого розуміння перспектив розвитку. В дослідженні використані аналітичні та описові методи на основі даних про операторів органічного ринку України.

Дослідження розглядає такі питання, як зміна площі органічних сільськогосподарських земель, аналіз обсягів виробництва, асортимент органічних продуктів та аналіз їхнього експорту. Для зручності та оптимізації інформації дослідження містить таблиці, карти, діаграми та інфографіки.

Джерела інформації: власні дані органу сертифікації «Органік Стандарт» та OrganicInfo.ua, результати моніторингу Міністерства економіки України, дані Eurostat, дослідження Дослідного інституту органічного сільського господарства (FiBL), Міжнародної федерації органічних сільськогосподарських рухів (IFOAM), Органічної торговельної асоціації (OTA, США), Інформаційної компанії аграрного ринку (AMI, Німеччина), Канадсько-українського проєкту підтримки торгівлі та інвестицій (CUTIS), аналітичні матеріали Канадської органічної торговельної асоціації (Canada Organic Trade Association), зокрема, звіту «The Canadian Organic Market. Trends and Opportunities» (2017), а також оціночні дані щодо операторів інших органів іноземної сертифікації, які працюють в Україні.

Огляд розвитку світового ринку органічних продуктів

Відповідно до останнього дослідження Дослідного інституту органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія) щодо органічного сільського господарства у всьому світі, площі органічних сільськогосподарських угідь продовжують зростати. Зростає і кількість органічних виробників, і роздрібні продажі органічних продуктів, – про досягнення рекордно високого рівня свідчать дані зі 187 країн (інформація станом на кінець 2019 року).

Зокрема, за цими даними станом на кінець 2019 року площа під органічною системою управління становила 72,3 млн га, невелике зростання порівняно з 2018 роком, але значне зростання площ відбулось між 2016 та 2017 роками. Австралія має найбільші органічні сільськогосподарські площі (35,7 млн га), далі йдуть Аргентина (3,7 млн га) та Іспанія (2,4 млн га) (табл. 1).

**Таблиця 1. Світові тенденції:
десять країн з найбільшими площами органічних земель у 2019 році**

Країна	Площа (млн га)
Австралія	35,69
Аргентина	3,67
Іспанія	2,35
Сполучені Штати Америки	2,33
Індія	2,30
Франція	2,24
Китай	2,22
Уругвай	2,14
Італія	1,99
Німеччина	1,61

Джерело: дослідження FiBL (Швейцарія) у 2021 році

Половина світових органічних сільськогосподарських земель знаходиться в Австралії та Океанії (49,6%; 35,9 млн га). Європа займає друге місце за величиною площ (22,9%; 16,5 млн га), далі йде Південна Америка (11,5%; 8,3 млн га). Органічна площа зросла на всіх континентах (табл. 2).

**Таблиця 2. Розподіл органічних сільськогосподарських земель
за частинами світу в 2019 році**

Частина світу	Відсоткова частка земель
Австралія та Океанія	49,6
Європа	22,9
Південна Америка	11,5
Азія	8,2
Північна Америка	5
Африка	2,8

Джерело: дослідження FiBL (Швейцарія) у 2021 році

Загалом у світі 1,5% сільськогосподарських угідь є органічними. Однак, багато країн мають значно більшу частку. Країни з найбільшою органічною часткою у загальній площі сільськогосподарських угідь – Ліхтенштейн (41%), Австрія (26,1%) та Сан-Томе і Прінсіпі (24,9%). У 16 країнах 10% і більше сільськогосподарських угідь є органічними (табл. 3).

Таблиця 3. Країни, де частка органічних земель становить не менше 10 відсотків сільськогосподарських земель у 2019 році

Країна	Відсоткова частка органічних площ у загальних площах сільськогосподарських земель
Ліхтенштейн	41
Австрія	26,1
Сан-Томе і Прінсіпі	24,9
Естонія	22,3
Швеція	20,4
Швейцарія	16,5
Чехія	15,4
Уругвай	15,3
Італія	15,2
Латвія	14,8
Самоа	14,5
Фінляндія	13,5
Французька Гвіана	11,3
Данія	10,9
Словенія	10,3
Словаччина	10,3

Джерело: дослідження FiBL (Швейцарія) у 2021 році

У 2019 році було зареєстровано 3,1 мільйона виробників органічних продуктів, що на 12,5 відсотків більше, ніж у 2018 році. Індія продовжує залишатися країною з найбільшою кількістю виробників (1 366 226), за нею йдуть Уганда (210 353) та Ефіопія (203 602), але в цих країнах переважають дрібні виробники. В цілому на країни Азії, Африки та Південної Америки припадає 84% від загальної кількості виробників.

Світовий ринок органічних харчових продуктів за останні 19 років зріс майже у 7 разів. Компанія з дослідження ринку «Ecosia Intelligence» підрахувала, що якщо у 2000 році він оцінювався у 15,2 млрд євро, то в 2019 році ця сума досягла значення 106 млрд євро (табл. 4).

Таблиця 4. Світові тенденції: зростання роздрібних продажів органічної продукції у 2000–2019 рр.

Рік	Вартість роздрібних продажів (млрд євро)
2019	106
2018	97
2017	92,1
2016	84,5
2015	75,3
2014	61,4
2013	54,9
2012	49,6
2011	43,9
2010	41,3
2009	36,9
2008	34,1
2007	31,8
2006	28
2005	23,6
2004	20,9
2003	19,6
2002	18,8
2001	16,4
2000	15,2

Джерело: дослідження FiBL (Швейцарія) у 2021 році

У США – провідний ринок з 44,7 мільярдами євро, за ним йдуть Німеччина (12 млрд євро), Франція (11,3 млрд євро) та Китай (8,5 млрд євро) (табл. 5). У 2019 році багато основних ринків продовжували демонструвати двозначні темпи зростання, зокрема, французький ринок органічних продуктів виріс на 13,4%. Канадський ринок органічних продуктів залишається на шостій позиції після італійського. Також до 10 країн з найбільшими ринками входять Швейцарія, Велика Британія, Швеція та Іспанія, що набувають ваги – це наступні великі європейські ринки органічної продукції з оцінкою в понад 2 млрд євро кожен.

Таблиця 5. ТОП10 країн з найбільшими ринками органічних продуктів

Країна	Обсяги продажів, млн євро
США	44 721
Німеччина	11 970
Франція	11 295
Китай	8 504

Італія	3 625
Канада	3 480
Швейцарія	2 912
Велика Британія	2 679
Швеція	2 144
Іспанія	2 133

Джерело: дослідження FiBL (Швейцарія) у 2021 році

У відсотковому значенні роздрібні продажі органічних продуктів у розрізі країн у 2019 році розподілилися наступним чином: найбільша частка у США – 42%; країни ЄС: Німеччина – 11% та Франція – 11%; далі Китай – 8%; інші країни – приблизно по 3%. У країн ЄС-28 разом – 39%. Найбільшими генераторами ринку залишаються Північна Америка та Європа, частка продажу органічних продуктів (їжа та напої) тут складає понад 88%. Так чи інакше, ця частка починає зменшуватись, що пов'язано зі зростанням регіональних ринків у країнах Азії, Південної Америки та Африки.

Таблиці 6 та 7. Розподіл роздрібних продажів у розрізі країн та ринків у 2019 році

Країна	Частка світового ринку (%)
США	42
Франція	11
Німеччина	11
Китай	8
Швеція	3
Швейцарія	3
Канада	3
Італія	3
Інші	17

Ринок	Частка світового ринку (%)
США	42
ЄС-28	39
Китай	8
Швейцарія	3
Канада	3
Інші	5

Джерело: дослідження FiBL (Швейцарія) у 2021 році

Мешканці Данії та Швейцарії витратили найбільше коштів на органічні продукти харчування (344 та 338 євро на душу населення відповідно в 2019 році).

Таблиця 8. Десять країн з найбільшим споживанням органічних продуктів на душу населення у 2019 році

Країна	Обсяг споживання на душу населення (євро)
Данія	344
Швейцарія	338
Люксембург	265
Австрія	216
Швеція	215
Франція	174
Німеччина	144
США	136
Канада	93
Норвегія	83

Джерело: дослідження FiBL (Швейцарія) у 2021 році

У Данії – найвищий показник частки органічних продуктів у загальному ринку продовольства, 12,1%. Крім неї частку майже в 10% ринку мали Швейцарія та Австрія. Споживачам цих країн добре відомо, що таке органічні продукти.

Таблиця 9. Країни з найбільшими частками органічного ринку у загальному ринку продовольства 2019 році

Країна	Частка ринку (%)
Данія	12,1
Швейцарія	10,4
Австрія	9,3
Швеція	9
Люксембург	8,6
Франція	6,1
США	5,8
Німеччина	5,7
Нідерланди	4,9
Італія	3,7
Іспанія	2,8

Джерело: дослідження FiBL (Швейцарія) у 2021 році

Якщо проаналізувати розвиток органічних ринків по регіонах за 2016–2017рр., то, незважаючи на те, що найбільшими ринками залишаються Європа та Північна Америка, значну динаміку росту демонструють ринки Азії та Австралії і Океанії, – це стосується як роздрібних продажів, так і споживання на душу населення. Тобто, можна зробити припущення, що там існує значний потенціал розвитку даних ринків, особливо в Азії, де велика кількість населення.

Таблиця 10. Роздрібні продажі органічної продукції, споживання на душу населення та динаміка приросту органічних площ за регіонами

Регіон	Роздрібні продажі, млн євро			Споживання на душу населення (євро)			Динаміка приросту органічних площ, 2018–2019 рр. (%)
	2019	2018	% приросту	2019	2018	% приросту	
Північна Америка	48 201	43 677	10,4	132,3	119,9	10,3	9,1
Європа	45 049	40 729	10,6	55,8	50,5	10,5	5,9
Азія	10 949	10 071	8,7	2,4	2,4	–	-7,1
Австралія і Океанія	1 378	1 378	–	33,5	33,5	–	-0,3
Латинська Америка	810	810	–	1,5	1,5	–	3,5
Африка	17	17	–	0,01	0,01	–	9,5
СВІТ	106 404	96 683	10,1	14,0	12,9	8,5	1,6

Джерело: дослідження FiBL (Швейцарія) у 2021 році

ЄВРОПА

Відповідно до дослідження FiBL та AMI, у 2019 році продовжується зростання європейського органічного сектору: збільшення площ, кількості виробників та обсягу ринку. Наразі майже 16,5 мільйонів гектарів сільськогосподарських угідь в Європі є органічними. Іспанія продовжує тримати першість серед країн з найбільшими органічними площами в Європі (2,4 млн га), за нею йдуть Франція (2,2 млн га) та Італія (2,0 млн га). Органічні сільськогосподарські угіддя в Європі становили 3,3% від загальної кількості сільськогосподарських земель, а в країнах Європейського Союзу – 8,1%. В Європі (і в усьому світі) Ліхтенштейн має найвищу частку органічних земель від усіх сільськогосподарських угідь країни (41%), на другому місці Австрія (26,1%). Дванадцять європейських країн (10 країн ЄС) повідомили, що принаймні 10% їхніх сільськогосподарських угідь є органічними.

В цілому органічні площі збільшились на 0,92 млн га в Європі та на 0,82 млн га в Європейському Союзі, тобто на 5,9% в обох випадках. Найбільше зростання зареєстровано у Франції – на понад 200 000 га, Україні – понад 150 000 га та Іспанії – понад 100 000 га.

Окрім того, в Європі було зафіксовано близько 431 тисяч органічних виробників (в Європейському Союзі майже 344 000). Найбільша кількість органічних операторів у Туреччині (близько 74,5 тисяч) та Італії (більше 70 000). В цілому кількість виробників у Європі в 2019 зростає майже на 2,8% (майже на 5% в Європейському Союзі).

В Європі було понад 81 500 переробників і понад 78 000 переробників в Європейському Союзі. Понад 6 500 імпортерів нараховано в Європі і майже 5 700 в Європейському Союзі, їхня кількість постійно зростає. Найбільше переробників було в Італії (майже 22 000), а найбільше імпортерів – у Німеччині (більше 1 800).

Ринок органічних продуктів Європи також продовжує впевнено зростати. Згідно з останнім дослідженням Дослідного інституту органічного сільського господарства (FiBL), у 2019 році він збільшився майже на 8% і досяг 45 млрд євро (41,4 млрд євро в Європейському Союзі). Найбільшим ринком була Німеччина (12 млрд євро). Серед ключових ринків найбільше зростання спостерігалось у Франції (13,4%). Загалом Європейський Союз є другим за величиною ринком органічної продукції у світі після США (44,7 млрд євро). Упродовж десятиліття 2008-2019 рр. ємність ринків Європи та Європейського Союзу зросла більш ніж удвічі.

В Європі споживач в середньому витрачає 56 євро на органічну їжу на людину щорічно (в Європейському Союзі – 84 євро). Споживання органічної їжі на душу населення за останні десятиліття подвоїлося. Данці та швейцарці витратили найбільше грошей на органічні продукти харчування (344 та 338 євро на душу населення у 2019 році відповідно).

В європейських країнах найбільший в світі показник частки продажів органічних харчових продуктів у відсотковому співвідношенні до відповідних ринків продовольства. Данія – перша країна, яка перевищила десятивідсоткову позначку і має найвищу частку органічних продуктів (12,1%) у світі. Окремі продукти та групи товарів займають ще більшу частку продовольчого ринку. Наприклад, у деяких країнах продажі органічних яєць складають приблизно до 30% загального продажу яєць.

Одразу кілька Європейських країн заявили про значне зростання своїх ринків за результатами 2020 року. Так, в Німеччині обсяг ринку зріс на 22% порівняно з 2019 роком та сягнув майже 15 млрд євро, в Австрії ринок зріс на 20%, у Швейцарії – на 19,1%.

США ТА КАНАДА

США перевершує Канаду за загальною вартістю продажів упакованих органічних харчових продуктів та напоїв.

Ринок органічної продукції США у 2018 році вперше перевищив позначку в 50 мільярдів доларів США і продовжив зростання. В 2019 році продажі склали 55,1 мільярда доларів США, що на 5 відсотків більше порівняно з попереднім роком, згідно з дослідженням органічного сектору 2020 року, опублікованим Асоціацією органічної торгівлі (OTA). Нові рекорди зафіксовані як на ринку органічної харчової продукції, так і на ринку органічних непродовольчих товарів. Продаж органічної їжі досяг обсягів у 50,1 млрд доларів США – збільшення на 4,6%. Продаж органічних непродовольчих товарів зріс на 9,2 відсотків до 5 млрд доларів США.

В 2020 році продовжилось стрімке зростання ринку, зокрема, спричинене й пандемією COVID-19. Попит на органічну харчову продукцію зріс майже на 13% та сягнув позначки 56 млрд доларів США у 2020 році. Протягом 2020 року американці набагато частіше почали готувати вдома, змінились їх споживчі звички. Так, основним трендом стало поповнення запасів продуктами довгого терміну зберігання. Зокрема, продажі заморожених продуктів зросли більше, ніж на 28%. А продажі свіжих органічних

продуктів зросли майже на 11%. Необхідно відзначити, що більше 15% овочів та фруктів у США є органічними сертифікованими. Зросли продажі борошна та хлібобулочних виробів майже на 30%, а також соусів та спецій на такий самий відсоток.

Загальний розмір органічного ринку за даними Канадської асоціації органічної торгівлі (COTA) продовжує зростання. Якщо за результатами 2017 року він становив 2,6% ринку харчової продукції із обсягом 3,6 млрд євро, то, за попередніми підрахунками, частка ринку в 2020 році досягла 3,2%, а загальний розмір органічного ринку склав близько 4,7 млрд євро.

Найбільшими споживачами органічної продукції є молоді люди. 46% молодих людей від 18 до 24 років купують органічні продукти щотижня. У віці 25–34 років органічні продукти щотижня купують 32%, а у віці 35-44 – 25%.

Споживачі органічних продуктів найбільше купують фрукти та овочі (78%). Зросли продажі м'яса та птиці – з 26% у 2016 році до 32% у 2020.

Також значно зросла впізнаваність та довіра до органічного маркування Канади. Більше 55% споживачів довіряють органічному маркуванню, тоді як у 2016 році таких було 39%.

У Канаді на 2019 рік зафіксовано більше 5 500 органічних виробників, котрі оперують на території 1,4 млн га органічних площ. Площа органічних земель складає 2,2% від загальної кількості сільськогосподарських площ у Канаді. Кількість органічних виробників зросла на 43% з 2015 року. Крім того, в країні налічується більше 1 700 органічних переробників.

КИТАЙ

Відповідно до дослідження FiBL, з 2018 до 2019 року в Азії відбулось значне скорочення земель під органічним виробництвом, в основному саме через ситуацію в Китаї. За результатами 2019 року площа сертифікованих земель у Китаї склала 2,2 млн гектарів, що на 919 тисяч га менше, ніж у 2018 році (29%). Китай залишається на четвертому місці в ТОП4 найбільших органічних ринків за вартістю – 8,5 млрд євро.

Зростання продажів значною мірою пояснюється трендом здорового способу життя серед населення та зростаючими доходами споживачів, особливо це проявилось під час пандемії. Здорове харчування та органічна продукція стали топовими для інвестицій. В результаті тільки за 2020 рік створено 89 органів сертифікації.

Аналіз експорту органічної продукції з України

2019–2020

Сезон 2019/2020 виявився досить складним для сільського господарства України. Прохолодна весна, пекуче і сухе літо призвели до того, що в 2020 році було зібрано найменший врожай зернових культур за останні три роки. Водночас почалося стрімке зростання світових цін на основні сільськогосподарські культури. Крім зменшення пропозиції цьому сприяло і збільшення попиту з боку Китаю, і мільярди грошей від урядів різних країн задля «порятунку» економіки в рамках програм боротьби з коронавірусом.

Як усе це позначилося на експорті української органічної сільськогосподарської продукції?

За офіційними даними Європейської Комісії, обсяг загального імпорту органічної продукції до ЄС у 2020 році зменшився на 1,9% у порівнянні з 2019 роком. При цьому імпорт зернових (за виключенням пшениці і рису) зменшився на 41%, олійних (крім сої) – на 12%, макухи – на 22%.

В той же час, за 2020 календарний рік обсяг експорту органічної продукції з України у світ скоротився на 30% – 332 тис. тонн продукції, порівняно з 496 тис. тонн у 2019 році.

Основна продукція експорту органічної продукції з України залишається майже незмінною – це традиційно зернові, бобові, олійні культури, продукція збору дикорослих рослин та продукція переробки плодово-овочевих, олійних та зернових культур.

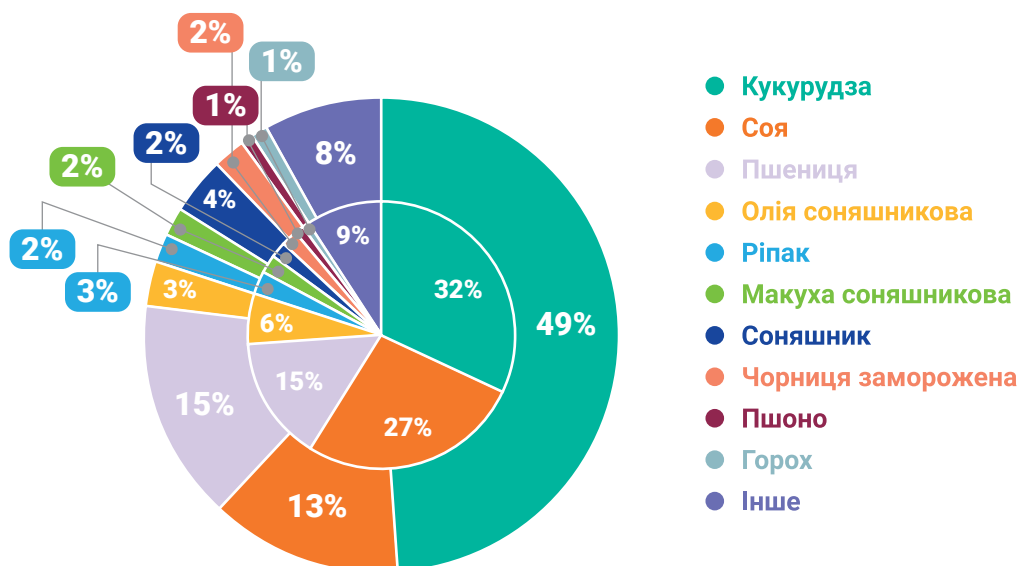
Таблиця 11. ТОП10 експортованих органічних продуктів з України в світ, 2019-2020 рр.

№	Назва продукції	Обсяг експорту у 2020 році, т	Обсяг експорту у 2019 році, т	Зміна, %
1	Кукурудза	103 940	227 720	-54,36
2	Соя	88 100	59 900	47,08
3	Пшениця	50 750	71 570	-29,09
4	Олія соняшникова	20 500	16 120	27,17
5	Ріпак	10 100	11 100	-9,01
6	Макуха соняшникова	7 380	8 800	-16,14
7	Соняшник	7 370	20 730	-64,45
8	Чорниця заморожена	6 040	7 180	-15,88
9	Пшоно	4 150	4 300	-3,49
10	Горох	3 900	6 670	-41,53
	Всього	332 147	469 000	-29,18

Найбільших змін зазнали соняшник (-64,45%), кукурудза (-54,36%) та горох (-41,53%). Збільшилися обсяги експорту з України лише сої (+47,08%) та соняшникової олії (+27,17%). Імпорт сої збільшився як в ЄС (28,72 тис. тонн у 2020 році проти 17,11 тис. тонн у 2019 році), так і в США (56,6 тис. тонн проти 40 тис. тонн у 2019 році), а географія експорту олії соняшникової поширюється на Європу, Азію і Північну Америку.

Слід зазначити, що експорт соняшникового насіння зменшився пропорційно до збільшення обсягів експорту соняшникової олії – продукції переробки з більшою доданою вартістю.

Діаграма 1. Частка (%) загального обсягу органічного агропродовольчого експорту з України за видами продукції у 2019 році (внутрішнє коло) та 2020 році (зовнішнє коло)

Експорт з України до країн Європейського Союзу зменшився на 23,09% порівняно з минулим роком. З ТОП10 продуктів обсяг експорту значно збільшився лише для сої (+67,83%), незначне збільшення відбулося для олії соняшникової (+6%), пшона (+9,46%) та гороху (+7,95%).

Серед іншої експортованої з України органічної продукції слід відзначити появу пропозиції свіжих ягід та грибів – було відекспортовано 5 тонн свіжої культивованої лохини, 68 тонн свіжих грибів, 20 тонн кавуна. Попит на таку продукцію є, адже імпорт до ЄС саме фруктів, овочів, ягід та горіхів зріс у 2020 році на 7-9%.

Таблиця 12. ТОП10 експортованих органічних продуктів з України в ЄС-27, 2019-2020 рр.¹

№	Назва продукції	Обсяг експорту у 2020 р., т	Обсяг експорту у 2019 р., т	Вартість у 2020, тис. дол. США	Вартість у 2019, тис. дол. США	Зміна обсягу експорту, %
1	Кукурудза	79 522	142 705	15 819	29 886	-44,28
2	Пшениця (в т. ч. спельта)	39 283	42 194	9 950	10 712	-6,90
3	Соя	28 719	17 112	18 710	10 113	67,83
4	Ріпак	10 055	10 973	6 925	6 989	-8,37
5	Макуха соняшникова	7 383	8 146	3 763	3 897	-9,37
6	Соняшник	7 375	14 233	3 603	6 303	-48,18
7	Чорниця заморожена	6 037	7 704	14 478	15 505	-21,64

8	Олія соняшникова	5 677	5 356	7 565	6 456	5,99
9	Пшоно	4 072	3 720	3 990	3 646	9,46
10	Горох	3 962	3 772	2 574	1 329	7,95
	Всього	217 210	282 427	116 671	189 000	-23,09

¹ У зв'язку з виходом Великої Британії з ЄС минулорічна частка експорту в цю країну перерахована, наведені далі дані щодо ЄС не включають її.

Варто звернути увагу на потенціал України щодо виробництва та експорту органічної соєвої макухи, адже це продукт №2 після тропічних фруктів, горіхів та спецій імпорту в ЄС з третіх країн (у 2020 році ЄС імпортували 232 тис. тонн макухи, в тому числі 223 тис. тонн соєвої). Наразі Китай є найбільшим її експортером. Ми ж наразі зовсім не переробляємо органічну сою, а експортуємо значні обсяги сировини, яка підлягає подальшій переробці в країнах ЄС. Однак, необхідно взяти до уваги, що Китай, переробляючи значні обсяги органічної сої, експортує до ЄС тільки макуху, олія споживається всередині країни. Тому потенціал переробки сої в Україні значною мірою залежить від наявності попиту на органічну соєву олію.

Якщо аналізувати дані по ТОП20 продуктів за вартістю експорту (табл. 13), а не за обсягами, ми бачимо, що товари з вищою вартістю частково змістили товари з низькою доданою вартістю. Наприклад, продукція переробки (олія соняшникова, сік яблучний, пшоно), заморожені ягоди (дикоросла чорниця та культивована малина).

Таблиця 13. ТОП20 органічних продуктів, що експортувалися з України у 2020 році за вартістю, тис. дол. США

№	Назва продукції	Вартість експорту, тис. дол. США
1	Соя	54 000
2	Кукурудза	42 000
3	Олія соняшникова	27 000
4	Чорниця заморожена	14 500
5	Пшениця	13 000
6	Ріпак	7 000
7	Малина заморожена	5 800
8	Пшоно	4 300
9	Сік яблучний	4 000
10	Макуха соняшникова	3 800
11	Соняшник	3 600
12	Горіхи	2 900
13	Горох	2 700
14	Бузина заморожена	2 200
15	Мед	1 850
16	Спельта	1 700
17	Лосось охолоджений або заморожений	1 000

18	Льон	970
19	Гірчиця	900
20	Нут	800

Товарами з найбільшою вартістю за кілограм продукції у 2020 році були олія з дикорослих ягід, лосось охолоджений або заморожений, концентрат фосфатидний соняшниковий, сушені трави, морозиво, ягоди, молочна продукція, насіння гарбуза (табл. 14).

Таблиця 14. ТОП10 продуктів, що експортувалися з України у 2020 році, за вартістю 1 кг

№	Назва органічної продукції	Вартість, дол. США за 1 кг
1	Олія (шипшини, обліпихи)	24,00
2	Лосось охолоджений або заморожений	11,76
3	Концентрат фосфатидний соняшниковий	5,67
4	Сушені трави	4,44
5	Морозиво	4,00
6	Чорниця сушена	3,53
7	Лохина свіжа	3,20
8	Молочна продукція	3,20
9	Насіння гарбуза	3,11
10	Горобина заморожена	3,00

Наведена в таблиці інформація свідчить, що найбільша вартість за одиницю продукції надається за перероблену продукцію, яку експортують кінцевому споживачу; або імпортер робить мінімальну переробку/добробку імпортованої продукції і розміщує на місцевому ринку під власною торговою маркою.

Наразі географія збуту української органічної продукції охоплює територію Європи, Північної Америки, Близького та Далекого Сходу. На ринки Океанії (а саме до Нової Зеландії) було експортовано досить незначні обсяги продукції (близько 600 тонн зернових).

Діаграма 2. Розподіл експорту органічної продукції з України за частинами світу у 2020 році

Загалом органічна продукція з України експортувалася до 38 країн світу, 20 з них – члени ЄС.

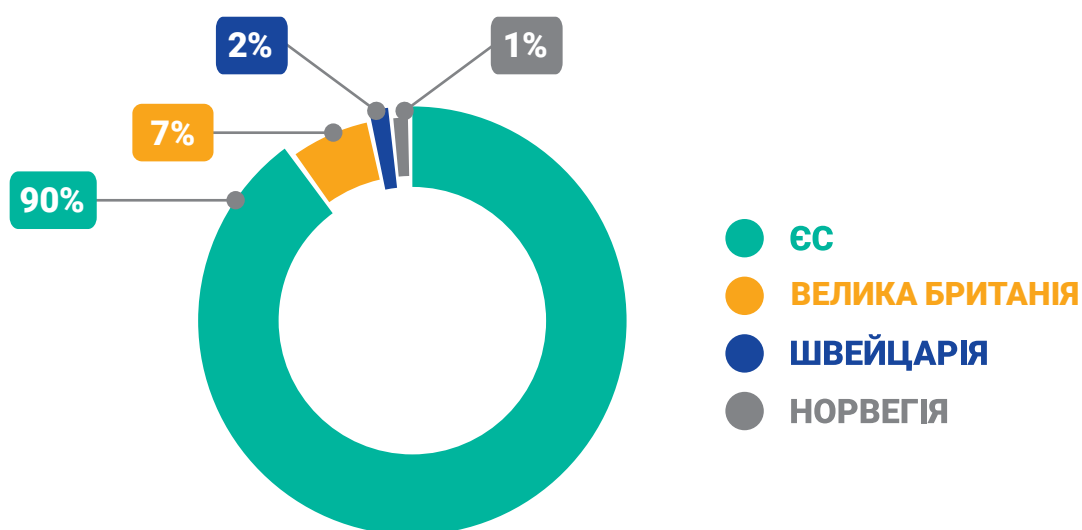
Таблиця 15. ТОП10 країн за обсягами імпорту органічних продуктів з України в світі, 2020 р.²

№	Країна	Обсяг імпорту у 2020 році, т	Обсяг імпорту у 2019 році, т	Зміна, %
1	Нідерланди	97 392	172 651	-43,59
2	США	67 000	50 100	33,71
3	Німеччина	41 558	32 632	27,35
4	Литва	21 474	4 568	370,10
5	Австрія	18 644	18 052	3,28
6	Велика Британія	16 904	55 429	-69,50
7	Польща	15 330	13 958	7,32
8	Канада	13 100	3 496	273,89
9	Італія	6 847	6 530	0,20
10	Швейцарія	5 000	59 600	-91,61
	Всього	332 174	459 000	-30

² У звіті Європейської Комісії щодо імпорту органічної продукції в 2020 році було переглянуто обсяги імпорту органічної продукції за 2019 рік у зв'язку із виходом Великої Британії зі складу ЄС. Це вплинуло на розподіл імпорту в розрізі інших країн – якщо імпортером була британська компанія обсяг імпортованої продукції в попередньому звіті зараховувався на баланс Великої Британії. Проте отримувачем продукції могла бути компанія в іншій країні і фактично імпорт відбувся в іншу країну. Таким чином у звіті за 2020 рік були враховані фактичні обсяги імпорту до кожної країни, виходячи з країни розмитнення продукції для подальшого вільного обігу на території ЄС.

Різні країни Європи традиційно є основними споживачами української органічної продукції. Окрім країн-членів ЄС (217 210 тонн), українську органічну продукцію імпортують також Велика Британія (16 904 тонн), Швейцарія (4 943 тонн) та Норвегія (2 831 тонн).

Діаграма 3. Розподіл експорту органічної продукції з України в ЄС та інші країни Європи в 2020 році

Понад 200 різних компаній-імпортерів купували органічну продукції в Україні в 2020 році. Проаналізуємо їх в розрізі країн.

Таблиця 16. ТОП10 країн за кількістю компаній-імпортерів української органічної продукції

№	Країна	Кількість компаній-імпортерів	№	Країна	Кількість компаній-імпортерів
1	Німеччина	43	18	Італія	8
2	Польща	38	19	Швейцарія	8
3	Нідерланди	26	20	Румунія	7
4	Австрія	12	21	Ізраїль	6
5	Франція	11	22	Велика Британія	5

Найбільше покупців української органічної продукції в Німеччині – 43 компанії, у Польщі – 38 та в Нідерландах – 26. Хоча саме Нідерланди є лідером імпорту органічної продукції з України (табл. 17).

Нідерланди є дуже зручною платформою для міжнародної торгівлі, адже законодавство підтримує політику органічного землеробства та чітко регулює органічний сектор. А наявність однієї з найбільших у світі портових інфраструктур сприяє зручній логістиці у транспортуванні продукції до інших країн світу.

Оскільки імпортована продукція призначена не для споживання на внутрішньому ринку, основна категорія імпорту – сировинні товари. У зв'язку з поганим врожаєм у 2020 році зменшився обсяг імпорту саме до Нідерландів (-43,4%) у порівнянні з 2019 роком.

Таблиця 17. ТОП10 країн-імпортерів ЄС-27 органічних продуктів з України

№	Країна	Обсяг імпорту у 2020 році, т	Обсяг імпорту у 2019 році, т	Зміна, %
1	Нідерланди	97 392	172 651	-43,40
2	Німеччина	41 558	32 632	28,00
3	Литва	21 474	4 568	374,60
4	Австрія	18 644	18 052	6,20
5	Польща	14 979	13 958	-3,80
6	Італія	6 543	6 530	0,20
7	Румунія	4 775	5 741	-16,70
8	Іспанія	3 505	3 496	-0,80
9	Чехія	2 847	3 150	-9,60
10	Бельгія	2 577	3 053	-8,50
Всього		217 210	282 427	-23,10

Однією з важливих геополітичних подій 2019 року став Brexit. Вихід Великої Британії з ЄС спричинив зміни в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності цієї країни, і в органічному секторі в тому числі.

Таблиця 18. Експорт органічних продуктів з України до Великої Британії, 2019-2020рр.

№	Назва продукції	Обсяг експорту у 2020 р., т	Обсяг експорту у 2019 р., т
1	Пшениця	10 356,5	19 812
2	Кукурудза	32 512	6 541
3	Інше (ячмінь, жито, горох, макуха, олія, ягоди, пшоно, просо, мед)	7	3 105
Всього		16 904	55 429

На час перехідного періоду до власної системи органічної сертифікації була підписана угода між урядами Великої Британії та ЄС, за умовами якої ЄС визнаватиме органічну продукцію з Великої Британії до кінця 2023 року. Натомість Велика Британія дозволяла імпорт органічної продукції з ЄС за його стандартами тільки до 30 червня 2021 року. Надалі імпорт органічної продукції до Сполученого Королівства має супроводжуватися сертифікатом інспекції затвердженого зразка (який видаватиметься не через систему TRACES, як це було раніше).

Для України Велика Британія є значним ринком збуту органічної сільськогосподарської продукції – переважно зернових культур. У 2019 році експорт з України до туманного Альбіону склав понад 50 тис. тонн органічних кукурудзи, пшениці, сої та інших культур, що становить 10% від загального експорту органічної продукції з України в 2019 році.

Проте слід врахувати, що Велика Британія була важливим торговельним хабом, і значна частина продукції не залишалася всередині країни, а розподілялася далі по світу. Після припинення вільної торгівлі з ЄС експортери почали шукати інші країни з розвиненою торговельною інфраструктурою. Для України в 2020 році однією з таких країн стала Литва³, обсяг експорту до якої виріс до 21,5 тис. т, у порівнянні з 4,57 тис. тонн у 2019 році.

В країни Близького Сходу українська органічна продукція поки що не експортується в значних обсягах. Цей регіон у структурі експорту органічної продукції представлений Ізраїлем, Йорданією, ОАЕ, Саудівською Аравією та іншими. Попит на органічні харчові продукти в регіоні тільки починає формуватись.

На ринках Саудівської Аравії, Йорданії та ОАЕ розміщується досить ексклюзивна для експорту продукція – молоко та кисломолочні продукти українського виробництва. Обсяги експорту невеликі (до 50 тонн на рік), проте той факт, що країни Близького Сходу купують цю продукцію безперебійно протягом останніх п'яти років, свідчить про певний попит на ринку та відповідну високу якість продукції.

Ізраїль закуповує зернові – переважно спельту та кукурудзу.

Деякі країни Далекého Сходу (Японія, Китай) мають власні органічні стандарти, які не обов'язково відповідають стандартам ЄС, тому для експорту часто потрібно проходити додаткову сертифікацію, в якій більшість українських виробників не зацікавлені, хоча попит на певну продукцію (олія, зернові) є.

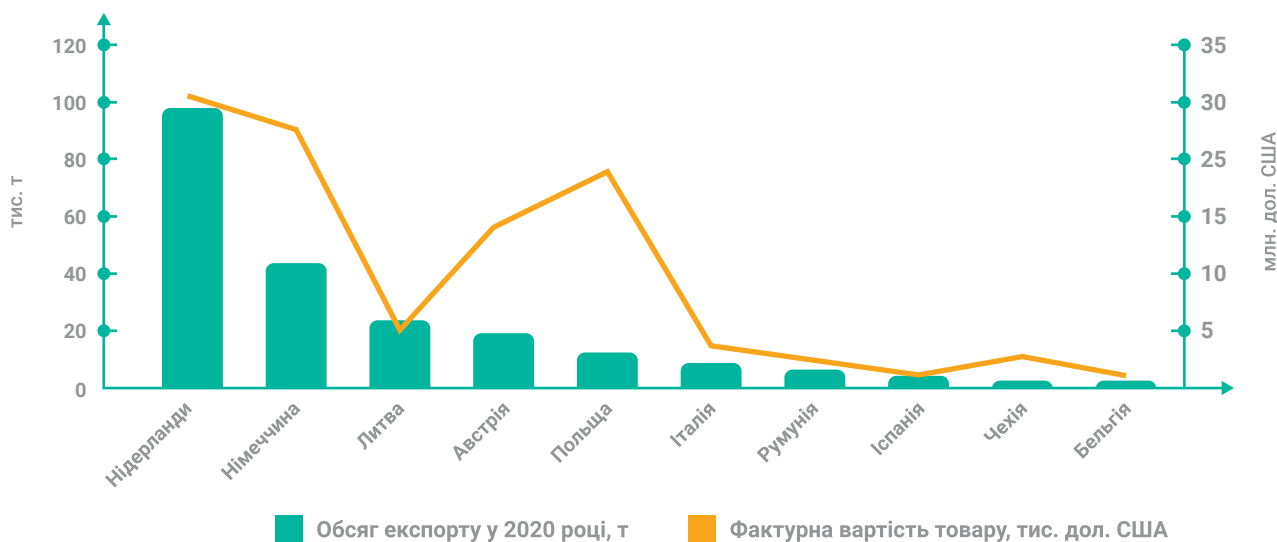
Таблиця 19. Експорт органічної продукції з України до Азії у 2020 році

№	Країна	Назва продукції	Обсяг експорту, т	Загальна вартість, тис. дол. США
1	Китай	олія	3 260	3 650
2	Ізраїль	пшениця (спельта)	1 720	700
		кукурудза	930	200
		пластівці	30	20
		жито	20	10
3	Республіка Корея	кукурудза	2 170	490
		пшениця	400	90
		соя	70	50
4	Індія	олія	130	160
5	М'янма	олія	90	120
6	В'єтнам	олія	90	120
7	Японія	томатна паста	60	40
8	ОАЕ	молочна продукція	40	110
9	Малайзія	пшоно	20	30
10	Саудівська Аравія	молочна продукція	5	30
11	Йорданія	молочна продукція	4	20

³ Варто зазначити, що Україна і раніше експортувала до Литви значні обсяги продукції, проте, зазвичай експорт відбувався через фінансових посередників. Фактично поставки для подальшого розподілу та розмитнення продукції в інших країнах ЄС у 2019 році становили для Литви близько 47 тис. тонн, проте лише 4,57 тис. тонн були поставлені напряму в Литву і там же розмитнені для подальшого обігу в ЄС.

Також можна відмітити, що при імпорті в деякі країни фактурна вартість імпортованих товарів є досить високою при відносно незначних обсягах імпорту. Це означає, що у структурі імпорту органічних продуктів до цих країн домінує продукція з вищою доданою вартістю. До таких країн відносяться Німеччина, Австрія, Польща, Чехія.

Діаграма 4. Обсяг експорту органічної продукції з України до ЄС у 2020 році

Серед країн ЄС найбільший ринок органічної продукції має Німеччина. Вона займає друге місце за обсягами та перше за загальною вартістю імпорту з України до ЄС. Саме до Німеччини постачається найбільше номенклатурних одиниць органічної продукції, значна частка перероблених продуктів та готових до споживання (табл. 20). Загальний обсяг імпорту до Німеччини становить 41 558 тонн (26,9 млн доларів США).

Таблиця 20. Експорт органічної продукції з України до Німеччини, 2020 р.

Категорія	Продукція	Обсяг, т	Вартість, тис. дол. США	Обсяг за категорією, т	Вартість за категорією, тис. дол. США
олійні	соя	15 550	10 703		
олійні	ріпак	1 310	991		
олійні	соняшник	772	427	18 611	13 286
олійні	гірчиця	683	846		
олійні	льон	296	319		
зернові	кукурудза	10 798	2 871		
зернові	пшениця	5 855	1 275	16 719	4 329
зернові	просо	66	183		

фрукти, горіхи та спеції	чорниця заморожена	732	2 699		
фрукти, горіхи та спеції	дикорослі ягоди, крім чорниці	554	572		
фрукти, горіхи та спеції	горіхи	206	549	1 892	4 413
фрукти, горіхи та спеції	коріандр	155	76		
фрукти, горіхи та спеції	малина заморожена	240	483		
фрукти, горіхи та спеції	лохина свіжа	5	33		
овочі	нут	836	605		
овочі	сочевиця	505	438	1 542	1 120
овочі	горох	201	76		
макуха	макуха	1 114	686	1 114	686
продукція борошномельної індустрії	пшоно	577	514		
продукція борошномельної індустрії	пластівці вівсяні	167	86		
продукція борошномельної індустрії	борошно кукурудзяне	28	14	792	625
продукція борошномельної індустрії	крупя	18	11		
продукція борошномельної індустрії	борошно гречане	2	1		
напої	сік яблучний	465	545	465	545
рослинна олія	олія соняшникова	119	222	119	222
рослинна олія	олія інша	92	109		
перероблені продукти харчування	томатна паста	58	245		
перероблені продукти харчування	морозиво	7	39	64	284

продукція тваринництва	мед	62	433	62	433
риба	лосось охолоджений	59	763	59	763
інша продукція не с. г. походження	сушені «лікарські» трави	28	123	28	123

У розрізі категорій продукції варто звернути увагу на те, що асортимент розширюється і з'являється більше продуктів з вищою доданою вартістю. Наприклад, у 2020 році в Україну вперше було завезено на доробку органічне філе риби, яке потім експортувалося в готовій споживчій упаковці. Також значно збільшився обсяг експорту свіжих ягід (лохина та кавун) та свіжих грибів.

Таблиця 21. Експорт зернових з України до ЄС, 2020 р.

№	Продукція	Обсяг, т	Загальна вартість, тис. дол. США
1	Кукурудза	79 522	15 218
2	Пшениця	39 283	10 067
3	Ячмінь	1 307	256
4	Овес	1 188	311
5	Просо	883	478
6	Гречка	88	41
Всього по категорії		122 271	26 372

Таблиця 22. Експорт продукції борошномельної галузі з України до ЄС, 2020 р.

№	Продукція	Обсяг, т	Загальна вартість, тис. дол. США
1	Пшоно	4 072	3 990
2	Пластівці	550	434
3	Крупа вівсяна	140	93
4	Крупа інша	111	104
5	Крупа кукурудзяна	38	23
6	Борошно	30	14
Всього по категорії		4 941	4 659

Таблиця 23. Експорт рослинної олії з України до ЄС, 2020 р.

№	Продукція	Обсяг, т	Загальна вартість, тис. дол. США
1	Олія соняшникова	5 677	7 565
2	Олія інша	124	109
Всього по категорії		5 801	7 674

Таблиця 24. Експорт овочів свіжих, сушених, охолоджених з України до ЄС, 2020 р.

№	Продукція	Обсяг, т	Загальна вартість, тис. дол. США
1	Горох	3 962	2 574
2	Нут	880	643
3	Сочевиця	684	595
4	Гриби	355	944
Всього по категорії		5 881	4 757

Таблиця 25. Експорт макухи з України до ЄС, 2020 р.

№	Продукція	Обсяг, т	Загальна вартість, тис. дол. США
1	Макуха	7 383	3 763
Всього по категорії		7 383	3 763

Таблиця 26. Експорт продукції інших категорій з України до ЄС, 2020 р.

№	Продукція	Обсяг, т	Загальна вартість, тис. дол. США
1	Сік яблучний	3 376	4 432
2	Мед	834	1 675
3	Сік березовий	422	273
4	Лосось охолоджений	85	1 274
5	Морозиво	13	73
Всього по категорії		4 729	7 727

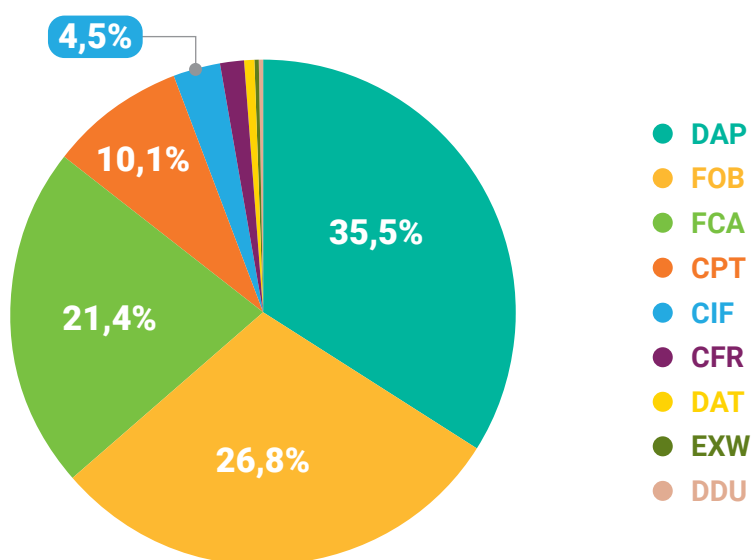
Одним із важливих моментів зовнішньоторговельних операцій є бази міжнародних комерційних умов «Incoterms», на яких ці операції здійснюються, оскільки бази впливають на вартість товару та відображають наступну інформацію:

- розподіл ризиків між імпортером та експортером;
- точку, в якій витрати і ризики переходять від продавця до покупця;
- яка зі сторін буде займатись сплатою експортних та імпортних мит та інших митних платежів;
- як саме продукцію має бути доставлено імпортеру або його перевізнику;
- яка зі сторін відповідає за страхування вантажу, ліцензії, дозволи, замовлення транспорту, навантаження та розвантаження продукції на транспортний засіб.

Таблиця 27. Експорт органічної продукції з України на базисах Incoterms, 2020 р.

№	Базис поставки	Кількість, т
1	DAP	117 814
2	FOB	89 048
3	FCA	71 124
4	CPT	33 481
5	CIF	14 929
6	CFR	3 697
7	DAT	1 461
8	EXW	532
9	DDU	60
Всього		332 147

Діаграма 5. Розподіл експорту по базисам Incoterms, 2020 р.

Аналіз даних, наведених у діаграмі вище, показує, що найбільше продукції експортується за базисами DAP, FOB, FCA, CPT та CIF.

CPT (англ. Carriage Paid To), або **Фрахт/перевезення оплачені до (...назва місця призначення)** – термін інкотермс 2000 та 2010, означає, що продавець доставить товар названому їм перевізнику. Крім цього, продавець зобов'язаний оплатити витрати, пов'язані з перевезенням товару до названого пункту призначення. Це означає, що покупець бере на себе всі ризики чи втрати ушкодження товару, як і інші витрати після передачі товару перевізнику. Під словом перевізник розуміється будь-яка організація, яка на підставі договору перевезення бере на себе зобов'язання забезпечити самостійно чи організувати перевезення товару залізницею, автомобільним, повітряним, морським і внутрішнім водним чи іншим видом транспорту або комбінацією цих видів транспорту.

Перше місце посідає СРТ тому, що даний базис підходить для будь-якого виду транспорту та продукції, яка не потребує особливих умов транспортування (наприклад, температурного режиму перевезення, специфічного пакування тощо). Приклад продукції: соєві боби, зерно кукурудзи, насіння соняшнику, яблучний концентрат, олія шипшини, крупи різних культур, чай, горох, зерно пшениці тощо.

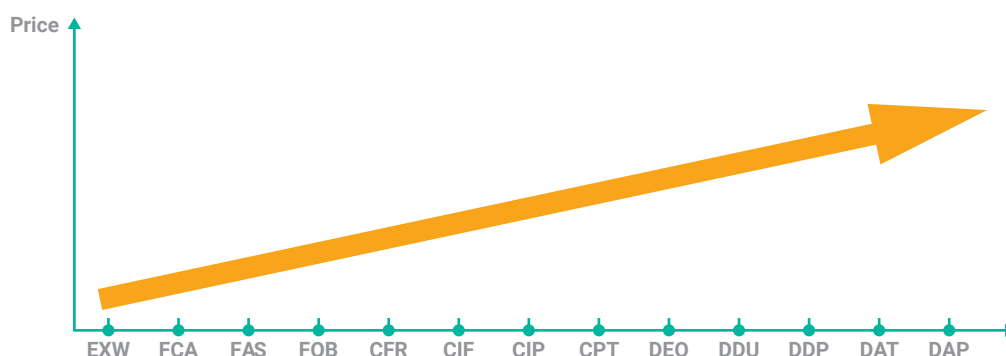
Друге місце серед найбільш використовуваних базисів поставки займає **FOB (... named port of shipment)** англ. Free On Board, або **Франко борт (... назва порту відвантаження)** – термін інкотермс 2000 та 2010, який означає, що продавець виконав постачання, коли товар перейшов через поручні судна в названому порту відвантаження. Це означає, що з цього моменту всі витрати і ризики чи втрати через ушкодження товару повинен нести покупець. За умовами терміна FOB на продавця покладається обов'язок з митного очищення товару для експорту. Цей термін може застосовуватися тільки під час перевезення товару морським чи внутрішнім водним транспортом. FOB використовується для великих партій продукції, які експортуються кораблями, наприклад, зерно пшениці, соєві боби, зерно кукурудзи, насіння ріпаку та насіння соняшнику тощо.

FCA (...named place) англ. Free Carrier, або **Франко перевізник (...назва місця)** – термін інкотермс 2000 та 2010, який означає, що продавець доставить вантаж, який пройшов митне очищення, зазначеному покупцем перевізнику до названого місця. Слід зазначити, що вибір місця постачання вплине на зобов'язання з навантаження й розвантаження товару в даному місці. Якщо постачання здійснюється в приміщенні продавця, то продавець несе відповідальність за завантаження. Якщо ж постачання здійснюється в іншому місці, продавець за відвантаження товару відповідальності не несе. Базис FCA використовуються для будь-якого виду транспорту та для продукції, що може потребувати специфічних умов транспортування, пакування чи зберігання (наприклад, яблука свіжі, молочні продукти, заморожені ягоди, заморожені гриби, мед тощо).

Також широко використовуються базиси поставки DAP та DAT. **Delivered at Place**, скорочено **DAP** (Постачання в місці призначення) – одна з умов (термінів) Incoterms, яка означає, що продавець виконав своє зобов'язання щодо поставці, коли він надав покупцеві товар, випущений в митному режимі експорту та готовий до розвантаження з транспортного засобу, який прибув у вказане місце призначення. Умови поставки DAP покладають на продавця обов'язки нести всі витрати й ризики, пов'язані з транспортуванням товару в місце призначення, включаючи (де це буде потрібно) будь-які збори для експорту з країни відправлення. Термін DAP може застосовуватися під час перевезення товару будь-яким видом транспорту, включаючи змішані (мультимодальні) перевезення. Базис поставки DAP Incoterms 2010 покладає на продавця обов'язок по виконанню експортних митних процедур для вивезення товару, однак продавець не зобов'язаний виконувати митні формальності для ввезення товару, сплачувати імпорتنі мита або виконувати інші імпорتنі митні процедури при ввезенні.

Базис **DAT (Delivered At Terminal (... named terminal of destination) або поставка на терміналі (... назва терміналу)** – термін, введений в Інкотермс–2010, який означає, що продавець виконав своє зобов'язання по постачанню, коли він надав покупцеві товар, розвантажений з транспортного засобу в узгодженому терміналі зазначеного місця призначення. Продавець несе всі ризики по доставці товару до названого місця.

Зазвичай ринкові ціни на різних базисах поставки Incoterms змінюються у такому напрямку, як вказано нижче.

Діаграма 6. Вектор зміни експортних цін залежно від базисів Incoterms

Це пов'язано зі збільшенням зобов'язань експортера по замовленню транспорту, транспортуванню вантажу, навантаженню, розвантаженню, страхуванню, прийняттю на себе більшості ризиків в процесі перевезення, сплати дозволів, митного очищення та різних митних платежів.

ОГЛЯД ОСНОВНИХ КРАЇН-ІМПОРТЕРІВ ДЛЯ ЄС ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА/АНАЛІЗ

Відповідно до звіту Єврокомісії за 2020 рік «Імпорт органічних агропродовольчих продуктів до ЄС. Ключові досягнення 2020 року» (№ 18, червень 2021 рік) у 2020 році Європейський Союз імпортував органічну продукцію з 124 країн світу, загальним обсягом у 2 794 103 тонни. Україна увійшла до ТОП4 країн світу за обсягами експорту до ЄС із результатом 217 210 тонн.

Таблиця 28. ТОП20 країн за обсягами імпорту органічної с/г продукції в ЄС

№	Країна-експортер	Імпорт 2020, т	№	Країна-експортер	Імпорт 2020, т
1	Еквадор	324 071	11	Туніс	58 516
2	Домініканська республіка	252 293	12	Аргентина	56 361
3	Китай	227 669	13	Республіка Того	54 017
4	Україна	217 210	14	Єгипет	51 292
5	Перу	200 860	15	Пакистан	44 942
6	Індія	174 311	16	Гондурас	41 800
7	Туреччина	155 741	17	Казахстан	40 692
8	Колумбія	106 766	18	Шрі Ланка	37 166
9	Бразилія	67 225	19	Республіка Кот-д'Івуар	35 475
10	Мексика	66 127	20	Канада	33 350

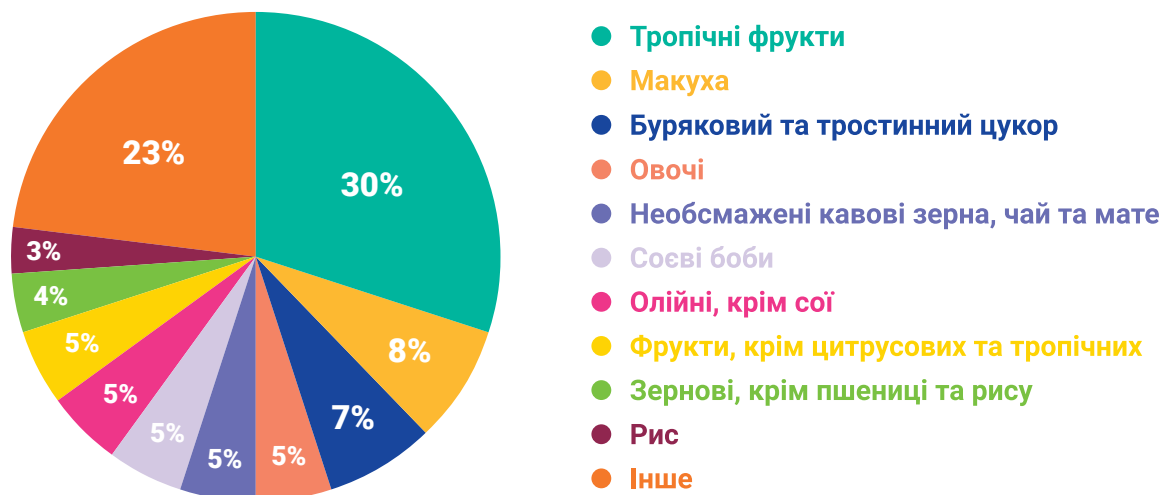
Україну за обсягами імпортованої органічної продукції в ЄС випереджають лише Еквадор, Домініканська Республіка та Китай.

Еквадор та Домініканська Республіка лідирують завдяки збільшенню експорту тропічних фруктів, горіхів та спецій. Імпорт цієї категорії продукції з Еквадору становить 35% загального імпорту, а з Домініканської Республіки – 26%. Також значну частку імпорту з Домінікани становлять какао-боби.

Китай – найбільший експортер органічної макухи, олійних, а також фруктів, горіхів та спецій. Хоча у 2020 році імпорт зменшився на 36,6% (227,7 тис. тонн у порівнянні з 360 тис. тонн у 2019 році).

Десять найбільших категорій імпортованої продукції (діаграма 7) становлять 77% загальних обсягів імпорту за 2020 рік. Найбільша категорія тропічні фрукти, горіхи і спеції становить 30% або 0,84 млн т, далі макуха (8% або 0,23 млн т), буряковий і тростинний цукор (7% або 0,19 млн тонн).

Діаграма 7. Розподіл імпорту основних категорій продукції до ЄС, 2020 р.

У порівнянні з органічним імпортом за 2019 рік, спостерігається зростання в обсягах імпорту тропічних фруктів, горіхів та спецій (+9%), овочів (+1%), необсмажених кавових зерен, чаю та мате (+5%), сої (+5%), фруктів, окрім цитрусових і тропічних (+7%), та рису (+33%). Крім того, вперше в 2020 році було зафіксовано імпорт органічної продукції з групи казеїновмісних, також суттєво зріс імпорт оливкової олії (+41%). Імпорт з інших ТОП10 категорій продукції зменшився в порівнянні з попереднім роком: макуха (-22%), цукор (-10%), олійні, за винятком сої (-12%), і особливо зернові, за винятком пшениці та рису (-41%). Обсяг органічної пшениці, яка була в ТОП10 імпортованих органічних продуктів у 2019 році, також різко зменшився на 34% у 2020 році (0,09 млн тонн в 2020 році порівняно з 0,13 млн тонн в попередньому році).

Огляд внутрішнього ринку органічних продуктів України

2019–2020

Під час дослідження внутрішнього ринку органічної харчової продукції України у 2020 році проаналізовано обсяги виробництва та реалізації харчових продуктів, включаючи свіжі овочі та фрукти, операторами органічного виробництва, які підконтрольні органу сертифікації ТОВ «Органік Стандарт». Інформація щодо реалізації органічної продукції операторами, які підконтрольні іншим органам сертифікації, не ввійшла в дослідження через відсутність доступу до таких даних. Частка обсягів органічної продукції українського виробництва для внутрішнього ринку України, що сертифікована «Органік Стандарт», становить понад 95%, тому ми вважаємо цей огляд репрезентативним.

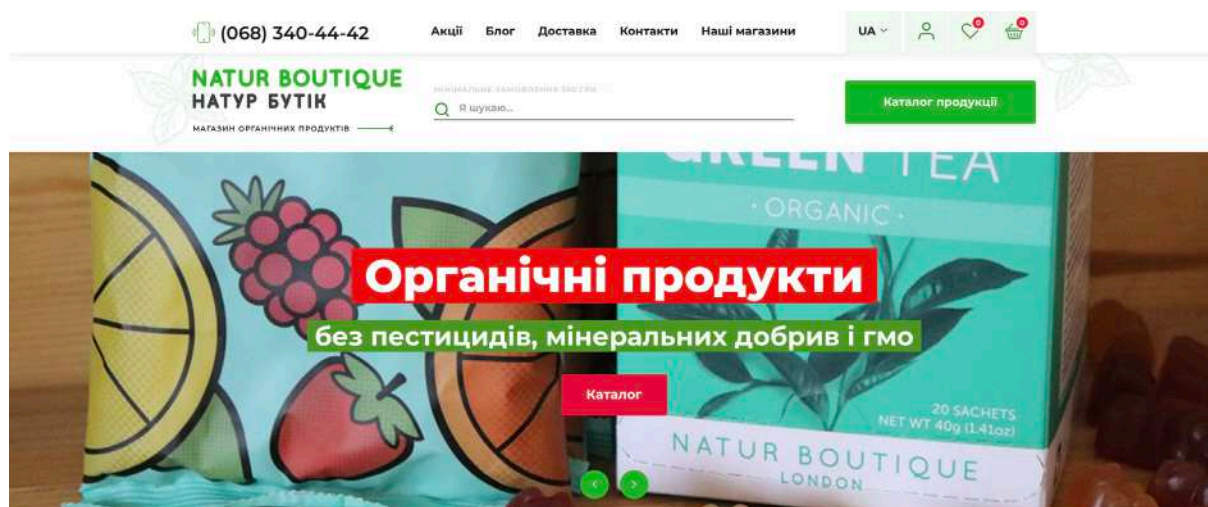
Проаналізовано вартість органічних харчових продуктів в точках реалізації; використані усереднені значення цін на кожен вид такого органічного продукту.

Представлені у дослідженні оціночні дані щодо реалізації органічних харчових продуктів на внутрішньому ринку України у 2020 році включають лише обсяги виробництва та реалізації харчових продуктів українськими операторами органічного виробництва та обігу органічної продукції. Обсяги реалізації імпортованих органічних харчових продуктів не ввійшли в дослідження.

В процесі дослідження було проаналізовано асортимент імпортованої органічної продукції, розміщеної на ринку України для реалізації у 2020 році, та виокремлено окремі групи продуктів.

В Україні органічна харчова продукція представлена для реалізації в різних точках продажу. Це національні торговельні та міжнародні мережі/супермаркети, спеціалізовані магазини, інтернет-магазини, вебсайти виробників органічної продукції та органічні ярмарки.

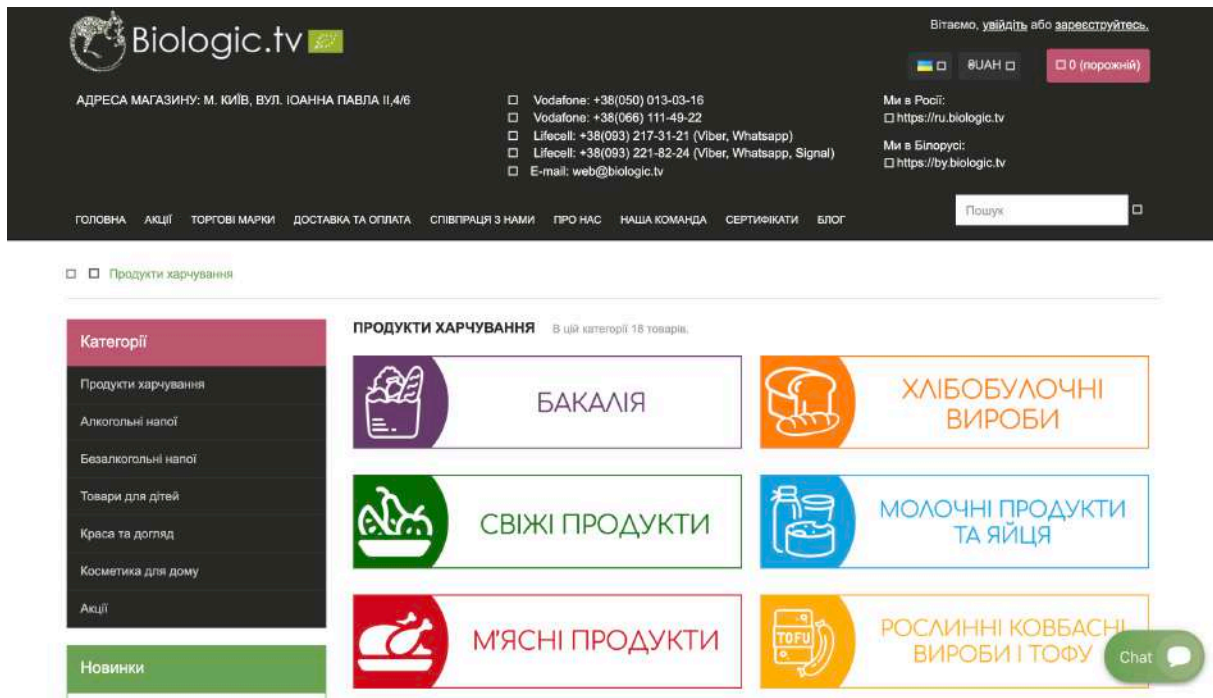
Зокрема, найбільший асортимент органічних продуктів представлений відомими торговими мережами, такими як «Сільпо», «Ашан», «Новус», «Мегамаркет» тощо. Крім того, широкий асортимент органічних продуктів наявний в спеціалізованих винних мережах «Good Wine» та «Wine Time». Серед відомих спеціалізованих органічних магазинів та магазинів здорового харчування можна відзначити «Natur Boutique», «Biologic.tv» тощо.

www.natur-boutique.ua Магазин органічних продуктів «Natur Boutique».

Магазин «Natur Boutique» має інтернет-платформу для вибору та замовлення органічних продуктів. Також «Natur Boutique» має звичайні магазини, куди споживач

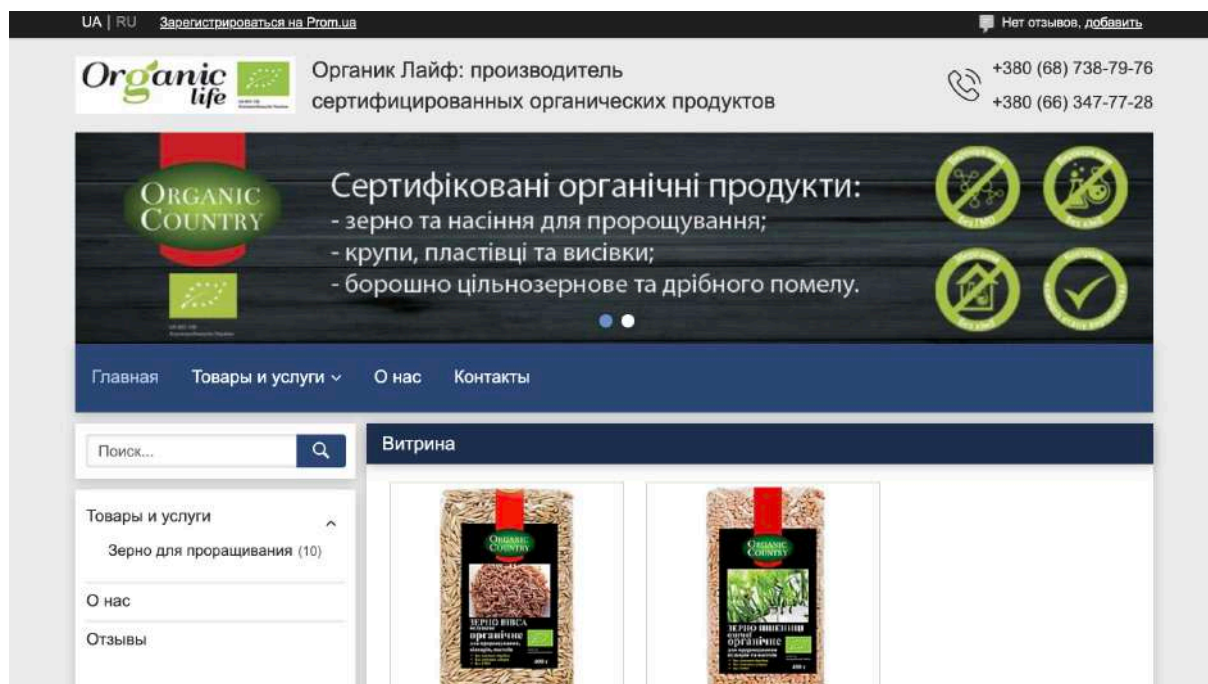
може приїхати та ознайомитися з продукцією на місці, а також отримати відповідну консультацію.

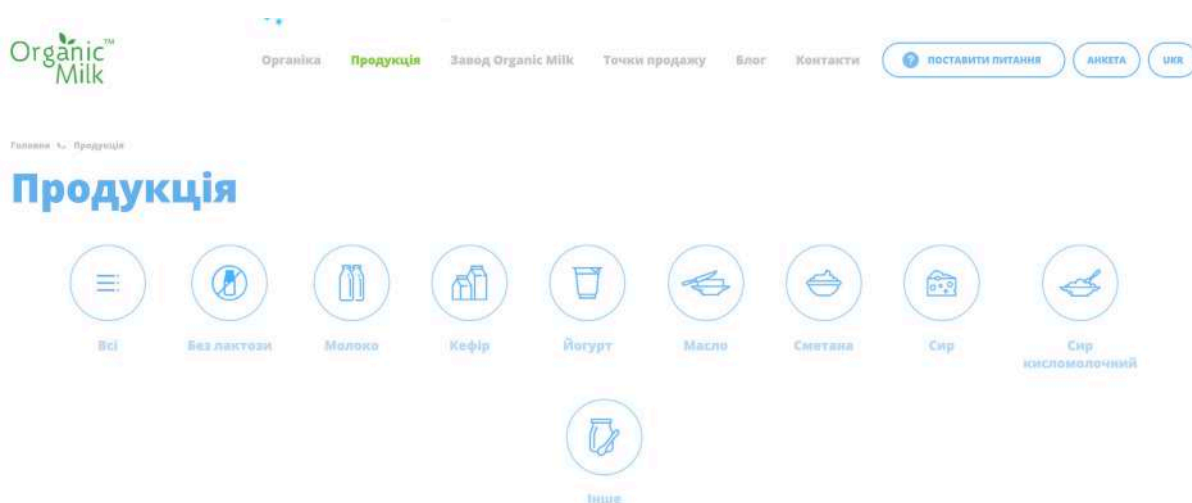
www.biologic.tv Інтернет-магазин Biologic.tv заснований у 2015 році.

www.ecorod.ua Офіційний сайт оператора органічного ринку ТОВ «Органік оригінал» (ТМ «Екород»).

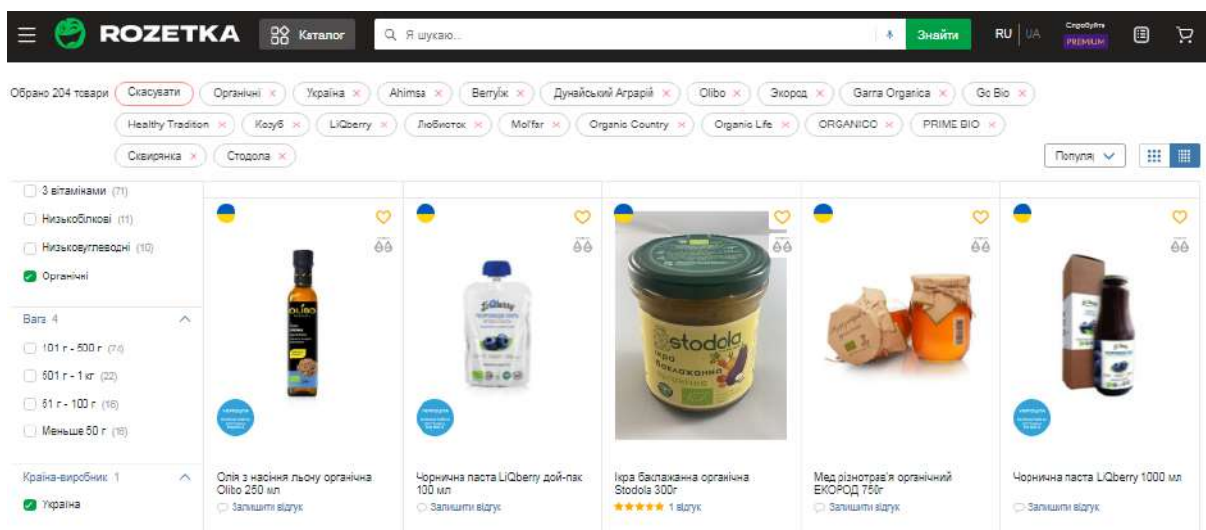
www.organiclife.in.ua/ Офіційний сайт оператора органічного ринку ТОВ «Органік лайф» (ТМ «Organic Country»), який є виробником, імпортером та дистриб'ютором органічної продукції.

www.organic-milk.com.ua Офіційний сайт оператора органічного ринку ТОВ «Органік мілк» (ТМ «Organic Milk»).

Спостерігається тенденція, що органічну продукцію все більше починають популяризувати не лише самі органічні оператори ринку, а й торгові мережі.

Органічні продукти можна придбати в торговельних мережах, через онлайн канали збуту як виробників, так і торговельних мереж, а також на маркетплейсах Rozetka, Prom.ua та інших. На OrganicInfo.ua можна знайти точки продажу органічної продукції по Україні у відповідному розділі за наступним посиланням www.organicinfo.ua/stores та чинний перелік торговельних марок органічної продукції, що представлена в точках продажів за посиланням www.organicinfo.ua/producer.

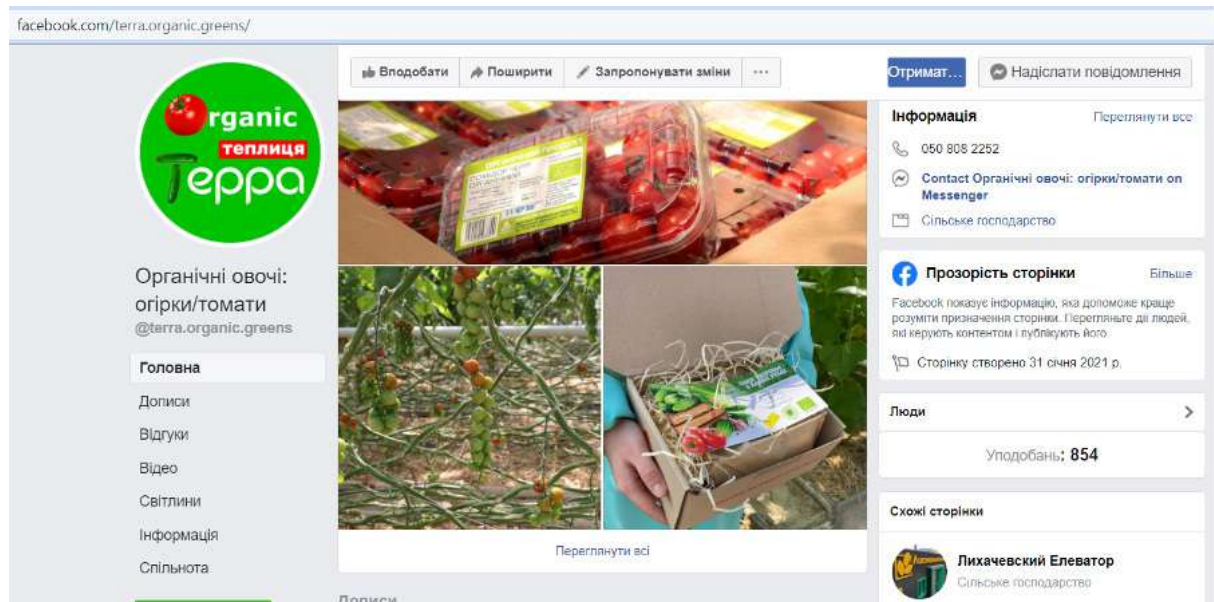
Фото, OrganicInfo.ua

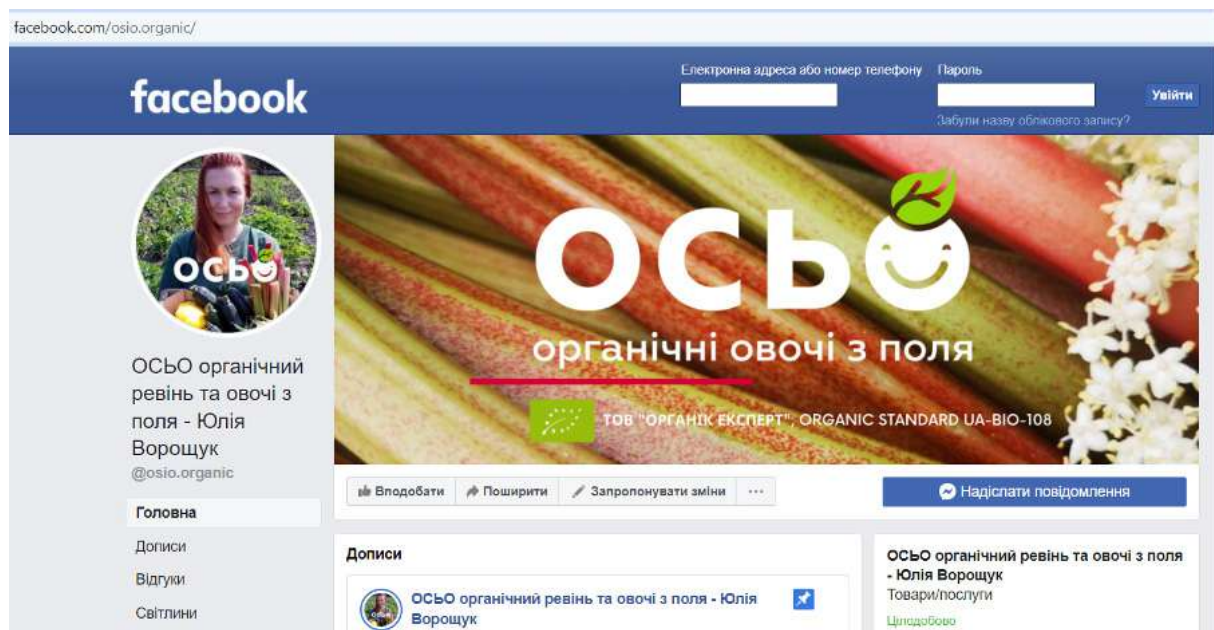
Фото: Органік Стандарт

В торгових мережах за ініціативи виробників проводиться дегустація органічної продукції. Такі заходи не лише приваблюють споживачів, а й дають можливість дізнатися про цінність органічного продукту та його унікальність, спробувати органічну продукцію на смак та порівняти з неорганічними продуктами. Відбувається пряме спілкування споживача з представниками органічного виробника, які можуть поділитися досвідом та інформацією з перших уст. Наприклад, оператор органічного ринку ТОВ «Органік мілк» (ТМ «Organic Milk») проводить дегустацію в торгових мережах, на полицях яких представлена їхня органічна продукція. Таким чином він знайомить споживача зі своїм продуктом.

Окрім класичних, звичних для споживача точок реалізації, таких як торгові мережі, спеціалізовані винні мережі, спеціалізовані магазини органічної продукції та магазини здорового харчування, вебсайти виробників, у 2020 році популярною стала також реалізація органічної продукції через соціальні мережі. Найчастіше це реалізація органічної продукції за допомогою сторінки виробника у Facebook та/або Instagram. Наприклад, у такий спосіб реалізують свою органічну продукцію виробники ПП «Органічна теплиця» і ТОВ «Органік експерт» (ТМ «ОСЬО»).

www.facebook.com/terra.organic.greens/ ПП «Органічна теплиця»

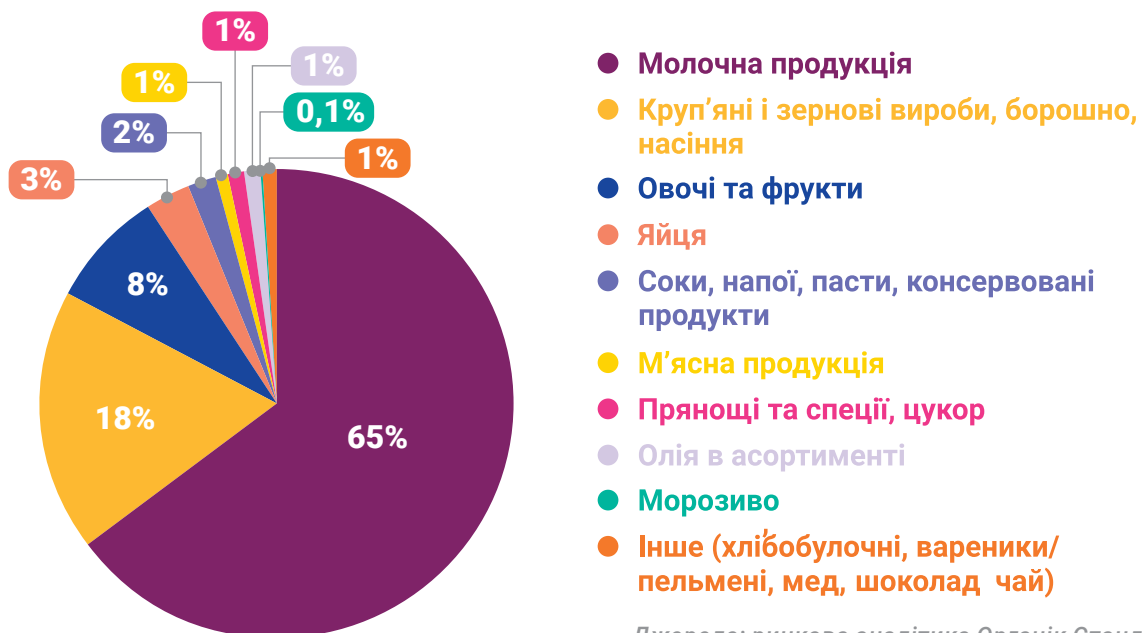

www.facebook.com/osio.organic/ ТОВ «Органік експерт» (ТМ «ОСЬО»)

За останні пару років популярності набула послуга доставки органічної продукції до споживача. Таку послугу пропонують не лише точки реалізації органічної продукції, самі виробники також забезпечують доставку власної органічної продукції безпосередньо від виробника споживачу. Доставку організують різними способами: за допомогою компанії «Нова Пошта», відправляють продукцію на таксі, кур'єрами або представниками компанії виробника тощо. Крім того, великою рушійною силою до розвитку послуги доставки стали карантинні умови в 2020 році.

Згідно з результатами проведеного дослідження, на внутрішньому ринку України у 2020 році було реалізовано близько 7850 тис. кг органічної харчової продукції українського виробництва, що становить понад 709 млн грн., що становить еквівалент 25,1 млн доларів США за курсом НБУ станом на 31.12.2020 рік. Детальні дані для кожної групи органічної продукції представлені в таблиці 29 та на діаграмі 8 нижче.

Діаграма 8. Обсяги реалізації органічної продукції для кінцевого споживача на внутрішньому ринку України у 2020 р., тис. кг

Джерело: ринкова аналітика Органік Стандарт

Для зручності аналізу даних, весь асортимент готової органічної продукції, яка була представлена на ринку України у 2020 році, було розподілено на групи. Таким чином, виокремлено такі групи:

- Молочна продукція – включає весь асортимент молочних та кисломолочних продуктів.
- Круп'яні та зернові вироби, борошно, насіння – включає асортимент круп, пластівців, борошна, бобових, зернових і насіння. Також сюди віднесено побічні продукти переробки зернових та насіння, які представляють собою асортимент висівков, клітковини і макухи зернових культур та різних видів насіння.
- Овочі та фрукти в асортименті.
- Яйця.
- Соки, напої, пасти, консервовані продукти – включає фруктові-овочеві соки, березовий сік, ягідні пасти, мариновані та солені овочі та інші консервовані продукти в асортименті.

- М'ясна продукція – включає асортимент ковбасних виробів та м'ясо свіже охолоджене.
- Прянощі та спеції, цукор – включає асортимент прянощів, спецій, трав, а також цукор.
- Олія в асортименті.
- Морозиво в асортименті.
- Інше – хлібобулочні вироби в асортименті, вареники і пельмені, мед, шоколад, чаї.

До групи «інше» включено ті продукти, які склали менше одного відсотка за обсягами реалізації (в тис. кг) та частки ринку серед усього асортименту органічних харчових продуктів українського виробництва на ринку України у 2020 році.

Таблиця 29. Обсяги реалізації органічної продукції для кінцевого споживача на внутрішньому ринку України у 2020 р.

№	Органічна продукція	Обсяг реалізації, тис. кг	Сума, млн грн
1	Молочна продукція	5085	420
2	Круп'яні і зернові вироби, борошно, насіння	1420	125
3	Овочі та фрукти	660	25
4	Яйця	220	25
5	Соки, напої, пасти, консервовані продукти	140	10
6	М'ясна продукція	115	40
7	Прянощі та спеції, цукор	85	20
8	Олія в асортименті	65	15
9	Морозиво	20	9
10	Інше (хлібобулочні вироби, вареники/пельмені, мед, шоколад, чай)	40	20

Лише оператори ринку, сертифіковані ТОВ «Органік Стандарт»

Таблиця 30. ТОП10 виробників за обсягами реалізації органічної продукції на внутрішньому ринку України у 2020 р.

№	Назва оператора органічного ринку
1	Органік мілк, ТОВ
2	Сквирський комбінат хлібопродуктів, ТОВ
3	Дунайський аграрій, ТОВ
4	Старий Порицьк, ТОВ
5	Органік оригінал, ТОВ
6	Етнопродукт, ПрАТ
7	Лілак, ТОВ

8	Органічний м'ясний продукт, ТОВ
9	Діамант Фірма ЛТД, ТОВ
10	Дедденс Агро, ТОВ

У 2019 році було реалізовано близько 7350 тис. кг органічної харчової продукції, що становить понад 575 млн грн.

Порівнюючи тенденції органічного ринку та обсяги реалізації органічної продукції українського виробника у 2019 та у 2020 роках, видно, що обсяги реалізації у 2020 році збільшилися на 6%. Якщо аналізувати фінансову складову, то у 2020 році обсяги реалізації органічної продукції українського виробництва становлять на 19% мільйонів гривень більше, ніж у 2019 році. Більш детально з даними можна ознайомитися в таблиці 31.

Таблиця 31. Обсяги реалізації органічної продукції для кінцевого споживача на внутрішньому ринку України у 2019-2020 рр.

№	Органічна продукція	Кількість, тис. кг		Сума, млн грн	
		2020	2019	2020	2019
1	Молочна продукція	5085	4640	420	320
2	Круп'яні і зернові вироби, борошно, насіння	1420	1240	125	115
3	Овочі та фрукти	660	990	25	35
4	Яйця	220	60	25	7
5	Соки, напої, пасти	140	120	10	15
6	М'ясна продукція	115	90	40	30
7	Прянощі та спеції, цукор	85	80	20	10
8	Олія в асортименті	65	50	15	10
9	Морозиво	20	45	9	15
10	Інше (хлібобулочні та макаронні вироби, вареники/пельмені, мед, шоколад, чай, кава)	40	35	20	20

У таблиці подані дані лише операторів, які сертифіковані ТОВ «Органік Стандарт»

У порівнянні з 2019 роком, у 2020 році групи органічних продуктів залишилися без змін. Якщо говорити про асортимент органічної продукції, то у 2020 році, наприклад, не було реалізації органічної кави та макаронних виробів українського виробництва. Проте, незважаючи на пандемію, у 2020 році в асортименті органічної продукції на ринку з'явилися нові продукти українського виробництва, які було вперше сертифіковано та розміщено на полицях торгових мереж. Це такі продукти, як вареники та пельмені в асортименті, консервовані та солені овочі, ікра овочева в асортименті, соуси овочеві, соус томатний в асортименті, суміші приправ до м'яса та риби, готові суміші для приготування мафінів та органічного печива, какао-напій.

У 2020 році перше місце за обсягами реалізації посідає молочна продукція, що складає більше 5085 тис. кг та займає близько 65% від усієї харчової органічної продукції на ринку України. Лідерська позиція молочної продукції тримається вже третій рік поспіль з орієнтовно однаковою часткою обсягу реалізації асортименту молочних продуктів на ринку України. У 2019 році ця група продуктів займала близько 63% від усієї харчової органічної продукції вітчизняного виробництва на ринку України.

Друге місце займають круп'яні й зернові вироби, борошно, насіння. Обсяг реалізації цієї групи продуктів у 2020 році становить близько 1420 тис. кг, що складає 18% від усього різновиду готової органічної продукції на ринку України. Група органічних продуктів «круп'яні і зернові вироби, борошно, насіння» у 2019 році за обсягом реалізації складала майже таку саму частку, – 17% від усього різновиду готової органічної продукції на ринку України від вітчизняних виробників.

Третє місце за обсягами реалізації у 2020 році займають свіжі овочі та фрукти. За період 2020 року було реалізовано на внутрішньому ринку більше 660 тис. кг органічних овочів та фруктів, що становить 8%. Щодо рейтингової позиції серед іншого асортименту органічної продукції, у порівнянні з 2019 роком свіжі овочі та фрукти займають те ж місце. Проте, обсяг реалізації свіжих овочів та фруктів українського походження у 2020 році зменшився у 1,5 рази. За період 2019 року було реалізовано на внутрішньому ринку більше 990 тис. кг органічних овочів та фруктів, що становило 13% ринку.

Отже, результати дослідження свідчать, що перша трійка лідерів за групами органічних харчових продуктів, реалізованих споживачам в Україні, не змінилася і є стабільною з 2018 року.

Четверте місце за обсягами реалізації у 2020 році посіла група «яйця». Обсяг їх реалізації склав 220 тис. кг, що становить 3% від всієї іншої органічної продукції українського виробництва, яка була реалізована споживачеві на ринку у 2020 році. У 2019 році органічних яєць було реалізовано 60 тис. кг, що становило 1%. В Україні станом на 2020 рік є 6 операторів, підконтрольних ТОВ «Органік Стандарт», які мають птахоферми та забезпечували ринок органічними яйцями. Це такі оператори: ФГ «Домашня курочка», ФОП Яблонська Т.В., ПП «Агроекологія», ТОВ «Дунайський аграрій», ТОВ «Дача Органік» та ФОП Ковтун Ю.О. Майже всі оператори мають досвід в органічному виробництві 3 роки і більше.

У порівнянні з 2019 роком, ця група у 2020 році піднялася на четверту позицію в рейтингу усіх груп органічних продуктів вітчизняного виробництва. Всі інші групи продуктів залишилися в тому ж порядку, проте, на одну позицію нижче. П'яте місце у 2020 році зайняла група органічних продуктів «соки, напої, пасти, консервовані продукти». Було реалізовано більше 140 тис. кг органічних соків, напоїв та пасти, консервованих овочів в асортименті, що становить більше 10 млн грн. У 2019 році органічних продуктів даної групи українського походження було реалізовано більше 120 тис. кг, що становило більше 15 млн грн. За обсягами продукції соків, напоїв, пасти, консервованих продуктів у 2020 році на ринку України, у порівнянні з обсягами у 2019 році, було реалізовано на 14% більше, проте за грошовою вартістю групи у 2020 році, обсяг реалізації був менший на 33%. Причина в тому, що фруктові соки деяких виробників не були реалізовані у 2020 році на ринку України. Наприклад, це продукція оператора ФСГ «Золотий пармен». Обсяги органічної продукції за ваговим еквівалентом вирости, оскільки на ринку з'явилися нові виробники та нові продукти. Наприклад, органічний виробник ТОВ «Стодола» розширив свою діяльність у 2020 році та почав постачати на ринок перероблену продукцію – консервовані та солені овочі, ікру овочеву в асортименті, соуси овочеві, соус томатний

в асортименті тощо. Проте, ціни на нові групи продуктів на кг продукту були нижчими. За рахунок цього у 2020 році зменшилася вартість реалізації групи органічних продуктів «соки, напої, пасти, консервовані продукти». До цієї групи також входять органічні соки в асортименті, паста ягідна в асортименті, кетчуп, гірчиця та хрін органічні. Основними виробниками продуктів даної групи є ТОВ «Лілак» (ТМ «Liluck»), ТОВ «Лікберрі» (ТМ «Liqberry»), ТОВ «Стодола», ПрАТ «Вінницька харчосмакова фабрика» та ПрАТ «Чумак».

Такі групи органічних продуктів – «м'ясна продукція», «прянощі та спеції, цукор», «олія в асортименті», морозиво, яке увійшло в окрему групу, і група «інше» – займають за обсягами реалізації близько 1% кожна у порівнянні з усім представленим на ринку асортиментом органічної продукції у 2020 році.

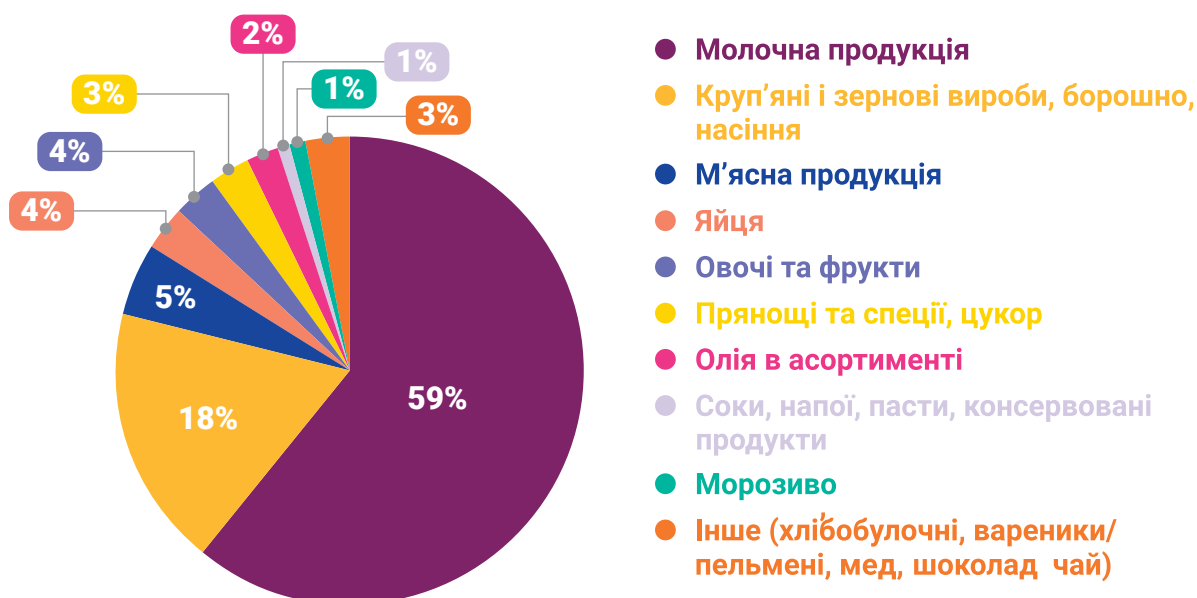
Обсяг реалізації органічної м'ясної продукції в 2020 році склав близько 115 тис. кг, що становить близько 40 млн грн. Обсяг реалізації органічної м'ясної продукції в 2019 році склав близько 90 тис. кг. Це на 22% менше, ніж у 2020 році Ринку наповнюється новим асортиментом, обізнаність споживачів з кожним роком росте, і попит на органічну м'ясну продукцію зростає. Єдиним українським органічним виробником м'ясної продукції у 2020 році залишається компанія ТОВ «Органічний м'ясний продукт» (ТМ «Organic Meat»). ТОВ «Органічний м'ясний продукт» займається органічним виробництвом з 2017 року. Асортимент сертифікованої органічної продукції виробника налічує близько 80 найменувань.

Реалізація прянощів, спецій і цукру у 2020 році становила орієнтовно 85 тис. кг, що дорівнює близько 20 млн грн. У 2019 році – це було 80 тис. кг і близько 10 млн грн. Ваговий обсяг реалізації прянощів, спецій і цукру у 2020 році був більший на 6% у порівнянні з 2019 роком. Органічні прянощі та спеції на ринку України представлені операторами ТОВ «Нова-Пак» (ТМ «Любисток», ТМ «Добрик») та ТзОВ «Жива земля Потутори». До органічного асортименту прянощів та спецій у 2020 році додалися суміші приправ в асортименті. Основним виробником органічного цукру в Україні з 2018 року залишається ТОВ «Дедденс Агро».

Обсяг реалізації органічних олій в 2020 році склав більше 65 тис. кг, що становить близько 15 млн грн. У 2019 році обсяг реалізації олії органічної в асортименті українського виробництва склав близько 50 тис. кг, що становило 10 млн грн. З асортименту органічних олій лідерами реалізації є соняшникова і лляна олії. Також реалізувалися олії з насіння ріпаку, гарбуза, рижю, гірчиці, розторопші, коноплі, амаранту та волоського горіху. На ринку України у 2020 році олія органічна в асортименті реалізувалася від операторів ТОВ «Фірма «Каспер» (ТМ «Organico»), ТОВ «Органік оригінал» (ТМ «Екород»), ПП «Науково-виробнича фірма «Елітфіто», ТОВ «Органік Ойлз», ТОВ «Укролія» (ТМ «Garna Organica»), ПП «Річойл» (ТМ «Olibo») та інші.

У 2020 році обсяг реалізації морозива на внутрішньому ринку склав 20 тис. кг, що у 2,2 рази менше за обсяг реалізації у 2019 році АТ «Житомирський маслозавод» (ТМ «Рудь») є єдиним оператором, що виробляє органічне морозиво в Україні. Оператор реалізує органічне морозиво як на внутрішньому ринку, так і на зовнішніх. Зниження обсягів реалізації пов'язано з тим, що дещо знизився попит на органічне морозиво, і також виробник АТ «Житомирський маслозавод» більше орієнтувався у 2020 році на експорт органічної продукції.

Діаграма 9. Обсяги реалізації органічної продукції для кінцевого споживача на внутрішньому ринку України у 2020 р., млн грн

Джерело: ринкова аналітика Органік Стандарт

Аналіз обсягів реалізації органічної продукції на ринку України в гривні показує, що дещо змінився розподіл за груповими категоріями продукції. Проте, перші дві групи лідерів залишилися незмінними, якщо порівнювати з обсягами реалізації органічної продукції. Таким чином, органічна молочна продукція залишилася на першому місці і займає 59% ринку, що відповідає 420 млн грн. У 2019 році органічна молочна продукція займала 56% ринку, що відповідало 320 млн грн. Друге місце посіли круп'яні і зернові вироби, борошно, насіння – 18% ринку і 125 млн грн. У 2019 році круп'яні і зернові вироби, борошно, насіння займали 20%, що відповідало 115 млн грн. Тобто, очевидні дві групи лідерів – це молочна продукція та борошномельно-круп'яна продукція. На третє місце за обсягами реалізації органічної продукції в гривні перемістилася група органічної м'ясної продукції. Органічна м'ясна продукція у 2020 році зайняла майже 6% ринку, що відповідає 40 млн грн. У порівнянні з 2019 роком – це на 25% більше. Всі інші групи органічних продуктів зайняли орієнтовно частки – від 1% до 3%.

Таблиця 32. Порівняльна таблиця обсягів реалізації органічної молочної продукції на внутрішньому ринку України за період 2018-2020 рр.

№	Органічна продукція	Обсяг, тис. кг			Сума, млн грн		
		2020	2019	2018	2020	2019	2018
1	Молочна продукція	5085	4640	4400	420	320	345
2	Круп'яні і зернові вироби, борошно, насіння	1420	1240	990	125	115	80
3	Овочі та фрукти	660	990	800	25	35	20
4	Соки, напої, пасти, консервовані продукти	140	120	50	10	15	6

5	М'ясна продукція	115	90	90	40	30	30
6	Прянощі та спеції, цукор	85	80	40	20	10	7
7	Морозиво	20	45	240	9	15	85
8	Інше (хлібобулочні та макаронні вироби, вареники/пельмені, мед, шоколад, чай, кава)	325	145	75	60	35	17
Всього		7850	7350	6685	709	575	590

У таблиці подані дані лише операторів, які сертифіковані ТОВ «Органік Стандарт»

Загалом за останні три роки спостерігається тенденція до зростання обсягів реалізації органічної продукції вітчизняного виробництва для кінцевого споживача на внутрішньому ринку України. Детальна інформація щодо обсягів реалізації та грошового еквіваленту по групам органічних продуктів наведена в таблицях 31 та 32 вище. В середньому спостерігається щорічний приріст ринку органічної харчової продукції у 1,5–2 рази, в залежності від виду.

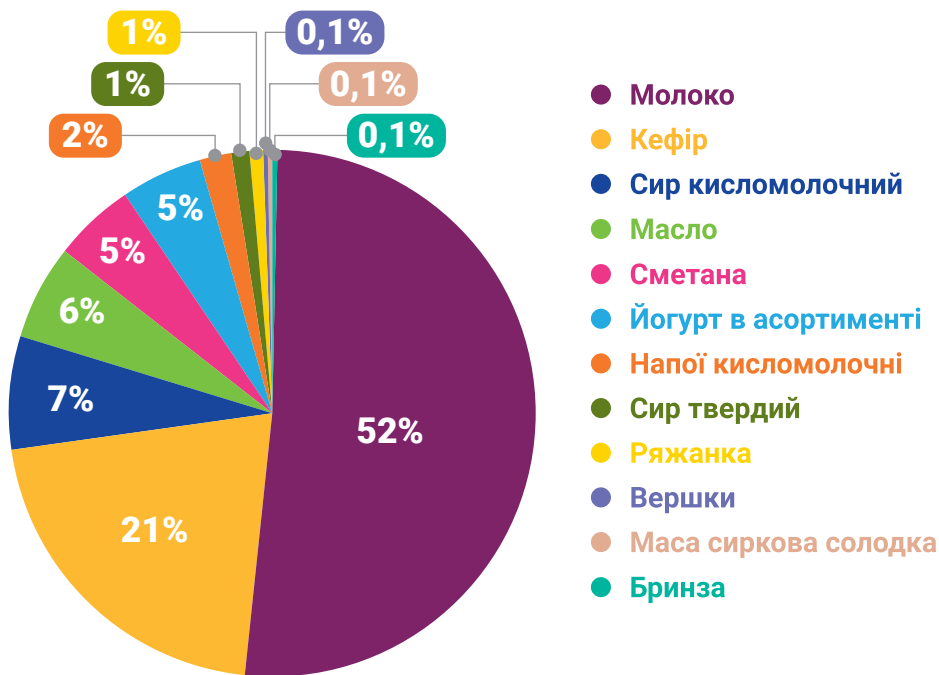
Таблиця 33. Порівняльна таблиця обсягу реалізації основних видів продуктів за період 2017-2020 рр., млн грн

№	Група	Період, рік		Реалізація, млн грн
		2020	2019	>
1	Молочна продукція	2020	>	420
		2019	>	320
		2018	>	345
		2017	>	150
2	М'ясо та м'ясна продукція	2020	>	40
		2019	>	30
		2018	>	30
		2017	>	8
3	Круп'яні вироби	2020	>	125
		2019	>	115
		2018	>	80
		2017	>	20
4	Олія	2020	>	15
		2019	>	10
		2018	>	2,4
		2017	>	4

5	Пасти, консервовані продукти (паста ягідна, овочі консервовані, соління, соуси)	2020	> 3
		2019	> 8
		2018	> 4
		2017	> 3
6	Соки та напої	2020	> 8
		2019	> 6
		2018	> 2,2
		2017	> 3
7	Хлібобулочні та макаронні вироби	2020	> 10
		2019	> 4
		2018	> 12,7
		2017	> 7
8	Кондитерські вироби	2020	> 0,1
		2019	> 0,2
		2018	> 0,2
		2017	–
9	Чай та кава	2020	> 7
		2019	> 15
		2018	> 7
		2017	–
10	Прянощі та спеції	2020	> 10
		2019	> 1,5
		2018	> 3
		2017	–
11	Продукція бджільництва	2020	> 2
		2019	> 2
		2018	> 1,5
		2017	–
12	Овочі та фрукти	2020	> 25
		2019	> 30
		2018	> 17
		2017	–
13	Яйця	2020	> 25
		2019	> 7
		2018	> 3,4
		2017	–

Нижче представлені детальні дані стосовно асортименту органічної продукції трьох груп, які посідають топові позиції за обсягами реалізації органічної продукції на внутрішньому ринку України у 2020 році, – «молочна продукція», «круп'яні вироби, борошно і насіння», «овочі та фрукти». Ця трійка лідерів згідно оціночних даних залишилася незмінною в останні три роки.

Діаграма 10. Обсяги реалізації органічної молочної продукції на внутрішньому ринку України у 2020 р., тис. кг

Джерело: ринкова аналітика Органік Стандарт

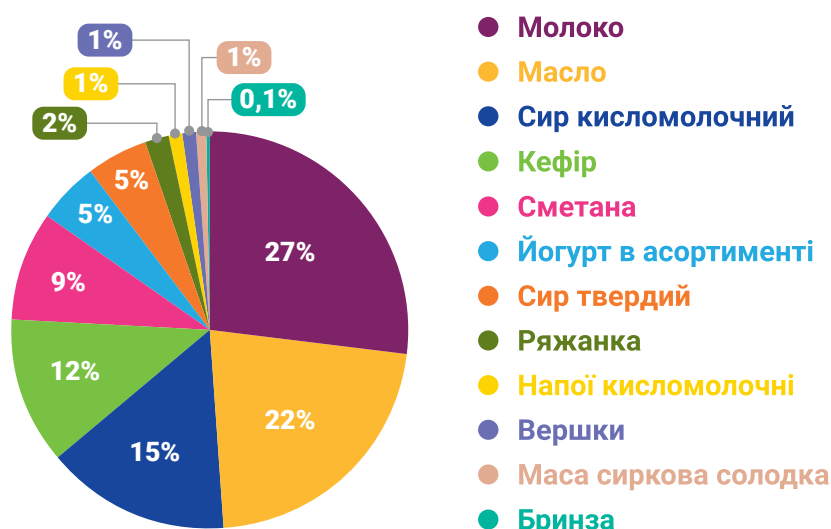
Загальний обсяг реалізації молочної продукції на внутрішньому ринку України у 2020 році склав більше 5085 тис. кг, що відповідає більше 420 млн грн. У 2019 році обсяги становили 4640 тис. кг, що відповідає більше 320 млн грн. Тобто, у 2020 році обсяг реалізації молочної продукції українського виробництва зріс на 9% у порівнянні з попереднім роком. Молочна органічна продукція залишається лідером серед іншого органічного асортименту вже не перший рік.

Основними виробниками органічної молочної продукції в Україні є оператори ТОВ «Органік Мілк», ПрАТ «Етнопродукт», ТОВ «Старий Порицьк». Кожен із виробників має досвід роботи з органічною продукцією вже більше 7 років.

Якщо аналізувати асортимент молочної органічної продукції, то він є майже незмінним з 2019 року. Лідерами продажу у 2020 році є молоко (більше 2628 тис. кг), кефір (більше 1049 тис. кг) та сир кисломолочний (більше 357 тис. кг). Це базові продукти щоденного раціону кожної людини, тому ще більш важливою та цінною є тенденція до приросту обсягів реалізації органічної молочної продукції на внутрішньому ринку України. Також серед асортименту є йогурти з фруктовими наповнювачами, масло, сметана, ряжанка, сири тверді та сири розсільні, напої кисломолочні в асортименті, маса сиркова солодка та вершки.

У 2019 році спостерігалось зменшення обсягу реалізації органічного масла – всього 15 тис. кг. Проте у 2020 році обсяг реалізації масла органічного повернувся до рівня 2018 року та навіть на 22% підвищився. У 2020 році обсяг реалізації масла органічного українського виробництва склав 296 тис. кг, що відповідає 95 млн грн.

Діаграма 11. Обсяги реалізації органічної молочної продукції на внутрішньому ринку України у 2020 р., млн грн

Джерело: ринкова аналітика Органік Стандарт

Враховуючи цінову політику на кожен вид молочного продукту, розподіл асортименту органічних молочних продуктів дещо змінився. Серед асортименту органічної молочної продукції за часткою ринку в 2020 році перше місце займає молоко – 27% (118 млн грн) від всієї реалізованої молочної продукції. Масло органічне становить 22% (95 млн грн) від усього асортименту органічних молочних продуктів. Сир кисломолочний – 15% та кефір – 12% – зайняли майже однакову частку цінового еквіваленту за реалізацією на ринку України та посіли третє і четверте місця. Сметана, йогурт в асортименті та сир твердий в асортименті становлять частку ринку від 5% до 9%. Інші види молочної органічної продукції, такі як ряжанка, напої кисломолочні в асортименті, вершки, маса сиркова солодка і бринза, складають від 1% до 2% частки ринку від усього асортименту органічної молочної продукції.

Органічна молочна продукція реалізується не лише на внутрішньому ринку України, а також успішно експортується операторами органічного ринку. Оператор ТОВ «Органік Мілк» є активним експортером молочної органічної продукції.

Таблиця 34. Порівняльна таблиця обсягів реалізації органічної молочної продукції на внутрішньому ринку України у період 2018-2020 рр.

№	Органічна молочна продукція	Обсяг, тис. кг			Сума, млн грн		
		2020	2019	2018	2020	2019	2018
1	Молоко	2628	2380	2090	118	110	95
2	Кефір	1049	1180	1200	50	60	55

3	Сир кисломолочний	357	340	290	64	60	50
4	Масло	296	15	230	95	5	70
5	Йогурт в асортименті	245	325	270	23	30	25
6	Сметана	245	225	200	40	35	30
7	Напої кисломолочні	118	45	20	5	1,4	1
8	Сир твердий	69	60	50	21	20	15
9	Ряжанка	49	55	50	10	8	6
10	Вершки	12	10	—	2	2	—
11	Маса сиркова солодка	9	10	15	2	2	3
12	Бринза	6	4	4	1	1	1
	Всього	5083	4649	4419	431	334	351

У таблиці подані дані лише операторів, які сертифіковані ТОВ «Органік Стандарт»

Загальний обсяг реалізації круп'яних виробів, борошна і насіння на внутрішньому ринку України у 2020 році склав 1420 тис. кг, що відповідає 125 млн грн. У 2019 році загальний обсяг реалізації цієї групи органічних продуктів складав 1240 тис. кг, що відповідає 115 млн грн. Згідно з оціночними даними, обсяги реалізації органічної продукції вітчизняного виробництва цієї групи зросли у 2020 році на 13%.

Основними виробниками органічних круп'яних виробів, борошна і насіння є ТОВ «Органік оригінал» (ТМ «Екород»), ТОВ «Діамант Фірма ЛТД» (ТМ «Козуб»), ТОВ «Сквирський комбінат хлібопродуктів» (ТМ «Сквирянка») та ТОВ «Органік лайф» (ТМ «Organic Country») та інші. Кожен із виробників має досвід роботи з органічною продукцією більше 7 років.

Діаграма 12. Обсяги реалізації органічних круп'яних виробів, борошна і насіння на внутрішньому ринку України у 2020 р., тис. кг

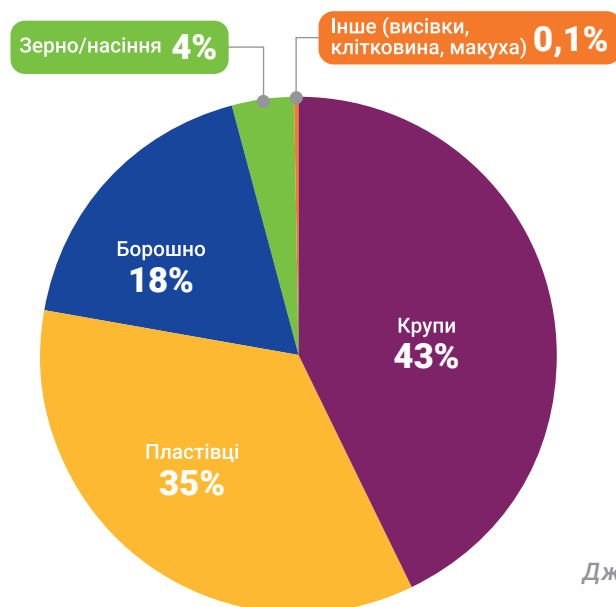

Джерело: ринкова аналітика
Органік Стандарт

У 2020 році в групі органічних продуктів «круп'яні вироби, борошно і насіння» перші три місця як за обсягами реалізації, так і за часткою ринку займають крупи в асортименті – близько 46%, що відповідає 641 тис. кг, пластівці органічні – близько 29%, що відповідає 406 тис. кг, та борошно – близько 20%, що відповідає 286 тис. кг. В меншості є зерно та насіння (близько 3%), а також група «інше», яка представляє висівки, клітковину і макуху – близько 2%.

Загалом, обсяг реалізації круп'яних виробів, борошна і насіння у 2020 році зріс, проте відбувся перерозподіл перших двох груп продуктів. А саме – лідером реалізації у 2020 році стали крупи органічні, на відміну від 2019 року. Перше місце з реалізації як за обсягами, так і за часткою ринку, у 2019 році посідали пластівці органічні в асортименті. Пластівці органічні у 2019 році займали близько 50% всього асортименту групи, що відповідало 480 тис. кг. В свою чергу, крупи в асортименті у 2019 році за обсягами реалізації становили близько 35%, що відповідало 440 тис. кг.

Діаграма 13. Обсяги реалізації органічних круп'яних виробів, борошна і насіння на внутрішньому ринку України у 2020 р., млн грн

Джерело: ринкова аналітика
Органік Стандарт

Оціночні дані, зібрані в результаті проведеного дослідження, показують, що, враховуючи цінову політику, розподіл асортименту органічної продукції у групі «круп'яні вироби, борошно і насіння» залишається незмінним. Перше місце у 2020 році займають крупи в асортименті органічні (53 млн грн), друге місце – пластівці в асортименті органічні (43 млн грн), а третє – борошно органічне в асортименті (22 млн грн).

У 2020 році основною сировиною для продуктів органічної борошно-крупомельної промисловості стали овес, пшениця, гречка та кукурудза. У порівнянні з оціночними даними 2019 року перелік лідерів зернових, які використовувалися як сировина для органічних круп, пластівців та борошна, не змінився.

Згідно з результатами дослідження, за обсягом реалізації крупи органічної у 2020 році лідерами є гречана, пшоняна і вівсяна крупи. На четвертій та п'ятій позиціях – крупа кукурудзяна та пшенична відповідно. У 2019 році перше місце займала крупа гречана. Наступними за обсягами реалізації на українському ринку у 2019 році були крупи вівсяна, кукурудзяна та пшенична.

Лідером продажів органічних пластівців у 2020 році є пластівці вівсяні. Друге та третє місця за обсягами продажу на ринку України займають пластівці гречані та пластівці кукурудзяні. Серед лідерів продажу асортименту пластівців у 2019 році були пластівці вівсяні, гречані та кукурудзяні. Як показують дані, ТОП-трійка лідерів-пластівців органічних не змінилася за останні 2 роки.

Якщо говорити про борошно, то у 2020 році на українському ринку було реалізовано 286 тис. кг органічного борошна в асортименті. Пшеничне борошно є лідером продажу серед даного виду продукту, як у 2020 році, так і у 2019 році. У 2020 році попитом користувалося також органічне борошно кукурудзяне, житнє та гречане.

Аналіз обсягів реалізації видів органічних круп'яних і зернових виробів, борошна, насіння українського походження у 2020 році повністю відображає потреби та уподобання українських споживачів щодо цієї групи продуктів.

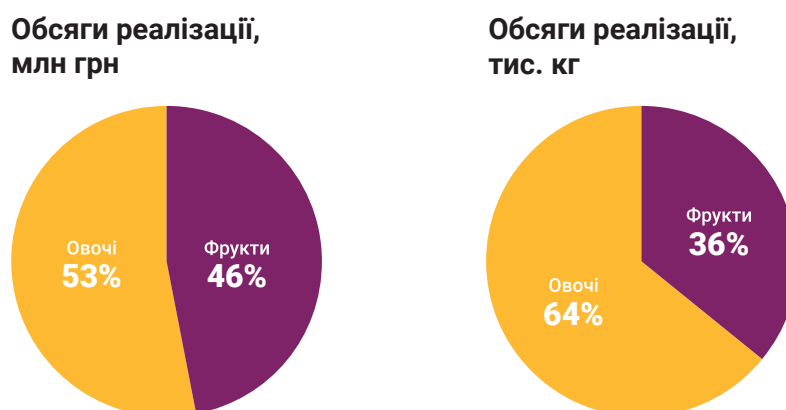
Таблиця 35. Порівняльна таблиця обсягів реалізації органічних круп'яних виробів, борошна і насіння на внутрішньому ринку України у період 2018-2020 рр.

№	Органічні круп'яні і зернові вироби, борошно, насіння	Обсяг, тис. кг			Сума, млн грн		
		2020	2019	2018	2020	2019	2018
1	Крупи	641	440	300	53	35	25
2	Пластівці	406	480	420	43	50	40
3	Борошно	286	225	150	22	20	10
4	Зерно/насіння	40	40	30	5	5	5
5	Інше (висівки, клітковина, макуха)	31	30	95	0,3	0,3	3
	Всього	1404	1215	995	123	110	83

У таблиці подані дані лише операторів, які сертифіковані ТОВ «Органік Стандарт»

Всього операторами органічного виробництва, які постачають органічні свіжі овочі та фрукти на внутрішній ринок, було реалізовано у 2020 році більше 660 тис. кг продукції, що відповідає понад 25 млн грн. Зокрема, фрукти складають близько 240 тис. кг, а овочі – 420 тис. кг. Обсяг реалізації на українському внутрішньому ринку у 2020 році органічних фруктів склав понад 36%, а овочів – відповідно 64%. У 2019 році обсяг реалізації органічних овочів та фруктів українського походження був більший на 33%. А саме, у 2019 році реалізовано більше 990 тис. кг овочів та фруктів органічних, що відповідає понад 35 млн грн. Фрукти склали близько 860 тис. кг, а овочі – 130 тис. кг.

Діаграма 14. Обсяги реалізації органічних овочів та фруктів на внутрішньому ринку України у 2020 р.

Джерело: ринкова аналітика Органік Стандарт

Є низка причин, чому обсяг реалізації фруктів та овочів у 2020 році знизився. Нижче їх описано детально.

Щодо фруктів основними причинами є: підвищення цін на органічну заморожену продукцію в ЄС та зниження інтенсивності і нерівномірність роздрібної торгівлі внаслідок обмежень, пов'язаних із пандемією COVID-19. Високий попит і цінова ситуація на ринку заморожених ягід в ЄС зіграли вагомий вплив та не сприяли нарощуванню обсягів для реалізації на внутрішньому ринку України. Значне зменшення обсягів спостерігалось щодо реалізації баштанних культур через роздрібні мережі. Таким чином, за підсумками 2020 року обсяги роздрібної реалізації свіжих органічних фруктів знизились до 240 тонн та 10 млн грн у грошовому еквіваленті. Фактично можливості реалізації альтернативними каналами збуту (інтернет або адресна доставка) були значно обмежені для виробників фруктів, адже 90% обсягів склали швидкопсувні свіжі ягоди та порівняно дешеві за ціною баштанні, що унеможливило гарантування належної якості продукції для кінцевого споживача і суттєво збільшувало вартість одиниці продукції. Значна частина вироблених органічних фруктів, що потенційно могла потрапити на ринок, була реалізована як неорганічна продукція.

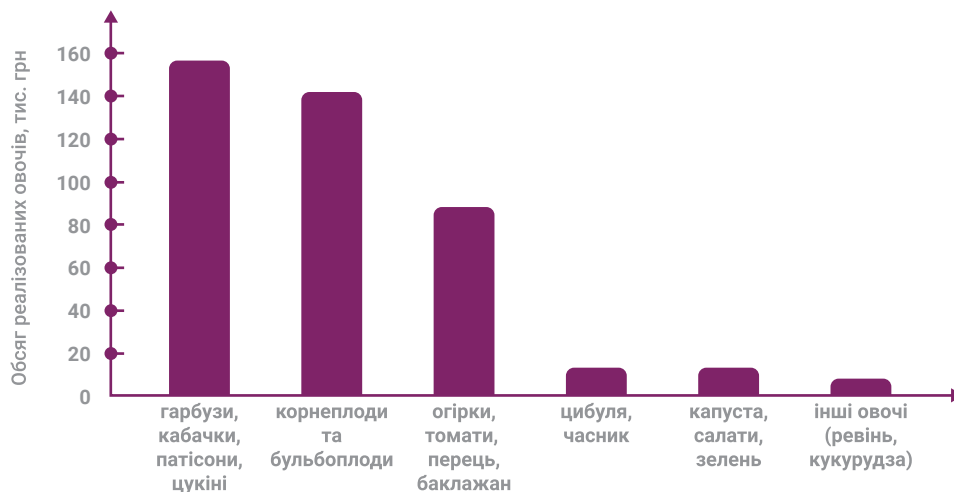
На противагу фруктам, органічні овочі показали приріст обсягів реалізації у 2020 році на 15% в грошовому вимірі – до 15 млн грн, та в 3,2 рази в кількісному. Така позитивна різнопланова тенденція зумовлена як зміною асортименту продукції, яка реалізовувалась, так і підвищенням інтенсивності реалізації з використанням альтернативних каналів збуту (наприклад, через мережу інтернет, прямі продажі), а також розширенням лінійки пропонувананих на ринку овочів органічними виробниками, збільшенням кількості гравців на ринку. Зокрема, суттєво порівняно із попереднім 2019 роком збільшилась реалізація гарбузів та кабачків, незначно збільшились обсяги продажу томатів, огірків та баклажанів. На ринку зберігається значна волатильність через намагання окремих виробників експериментувати з асортиментним рядом, в результаті чого виникають проблеми з формуванням стабільних поставок мережам.

Таблиця 36. Порівняльна таблиця обсягів реалізації органічних овочів та фруктів на внутрішньому ринку України у період 2018-2020 рр.

№	Органічні овочі та фрукти	Обсяг, тис. кг			Сума, млн грн		
		2020	2019	2018	2020	2019	2018
1	Овочі	420	130	120	15	13	10
2	Фрукти	240	860	680	10	20	7
	Всього	660	990	800	25	33	17

У таблиці подані дані лише операторів, які сертифіковані ТОВ «Органік Стандарт»

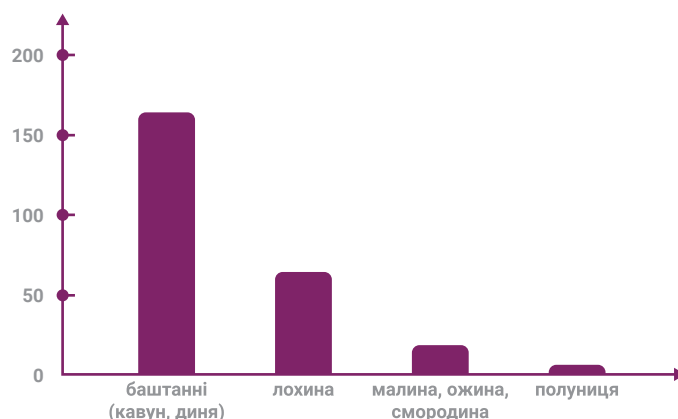
Діаграма 15. Основний асортимент овочів органічних у 2020 р., тис. кг

Щодо фруктів, то у 2020 році очевидним лідером продажу були баштанні культури. Обсяг реалізації кавунів та динь становив більше 165 тис. кг. На другому місці за обсягом реалізації серед фруктів є лохина. Обсяг реалізації лохини у 2020 році становив більше 50 тис. кг. Третє місце посіли ягоди малини, ожини, смородини, обсяг реалізації яких у 2020 році становив більше 15 тис. кг. Вся інформація щодо асортименту фруктів, які були реалізовані на внутрішньому ринку у 2020 році, наведена на діаграмі 16.

Якщо аналізувати причину, чому відсутні в достатній мірі звичні та найпопулярніші серед українських споживачів яблука та груші, то можна побачити, що основна частина таких органічних фруктів переробляється та переважно експортується вже у вигляді концентрованих соків або в сушеному вигляді.

Діаграма 16. Основний асортимент фруктів органічних у 2020 р., тис. кг

Основними операторами, які займаються вирощуванням органічних фруктів та овочів, є ТОВ «Дунайський аграрій», ТОВ «Дедденс Агро», СВК «Ягідки», ФГ Лиманське. Також вирощуванням органічних фруктів та овочів займаються ТОВ «Ліга Агро», ТОВ «Агро Солотвино», ТОВ «Сила Природи», ПП «Органік Експерт», ФОП Малишко В.С., ФОП Марченко А.М. та інші.

ІМПОРТОВАНІ ОРГАНІЧНІ ПРОДУКТИ НА РИНКУ УКРАЇНИ У 2020 РОЦІ

На внутрішньому ринку України представлений досить широкий асортимент імпортованих органічних продуктів. Імпортована продукція сертифікована за різними міжнародними та національними стандартами. Переважну частину складає продукція, сертифікована відповідно до Регламентів ЄС 834/2007 і 889/2008. Крім того, імпортується продукція, сертифікована згідно з національними стандартами інших країн, наприклад, таких як COR (Canada Organic Regime, Канада), NOP (National Organic Program, США) та JAS (Japanese Agricultural Organic Standard, Японія).

Діаграма 17. Логотипи стандартів органічного виробництва

Регламенти ЄС
834/2007
і 889/2008,
ЄС

COR
(Canada Organic
Regime),
Канада

NOP
(National Organic
Program),
США

JAS
(Japanese
Agricultural
Standards (Organic),
Японія

Придбати імпортовану органічну продукцію можна в тих самих точках реалізації, де й органічну продукцію українського виробництва. Це торгові мережі/супермаркети, спеціалізовані магазини та інтернет-магазини.

У процесі дослідження проаналізовано близько 10 різних точок реалізації імпортованих органічних продуктів стосовно асортименту органічних продуктів та країн, з яких було ввезено органічну продукцію для продажу.

Було виокремлено групи імпортованих органічних продуктів, сертифікованих за міжнародним та національними стандартами з органічного виробництва. Деталі щодо імпортованих органічних продуктів, розміщених для реалізації на ринку України у 2020 році, наведено в таблиці 37 нижче.

Таблиця 37. Асортимент імпортованих до України органічних продуктів у 2020 р.

№	Група імпортованої органічної продукції	Опис групи
1	Крупи, каші та борошно	Рис, кус-кус, кіноа, чіа, спельта, булгур, горох, квасоля, зернові в асортименті; Сухі суміші супів в асортименті
2	Сухі снеки, сухі сніданки	Батончики зернові, чіпси, попкорн, крекери, кранчі, палички, мюслі
3	Макаронні вироби	Макарони, паста, спагетті, локшина, лазанья
4	Хлібобулочні вироби	Грисині (хлібні палички), хлібці, сухарики
5	Сухофрукти, цукати, пастила, горіхи, насіння, гриби сушені	Широкий вибір в асортименті
6	Чай, кава, какао	Широкий вибір в асортименті
7	Алкогільні напої	Вина, шампанське, віскі, вермут, горілка, джин, лікер, ром, наливка, пиво
8	Соуси, кетчуп, гірчиця, майонез, оцет	Широкий вибір в асортименті
9	Пюре, пасти, хумус, джеми, сиропи, топінг	Овочеві і фруктові, з насіння, бобових, горіхів, грибів
10	Соки, смузі, концентрати та напої	Фруктові, овочеві, зі злаків
11	Консервовані продукти	Овочі, бобові, риба та рибопродукти
12	Морепродукти	Охолоджені та мариновані
13	Олії в асортименті	Оливкова, кокосова, з насіння в асортименті
14	Молочна продукція	Масло, сметана, вершки, йогурт, сир твердий, сир м'який розсільний в асортименті, сир кисломолочний, десерти
15	Рослинне молоко та молочні продукти	Рослинне молоко, рослинні вершки, напої
16	Мясна продукція	Ковбаси, сосиски, паштет

17	Спеції та дріжджі	Цукор, ваніль, сіль з наповнювачами, прянощі, спеції, приправи, крохмаль, дріжджі
18	Солодощі	Печиво, шоколад, цукерки, вафлі, морозиво, халва та інші східні ласощі
19	Дитяче харчування	Пюре, паста (фруктові та овочеві)
20	Овочі та фрукти	Овочі та фрукти свіжі, овочі заморожені

Органічну продукцію у 2020 році було імпортовано з-понад 20 країн світу: з країн Європейського Союзу, Азії та Середнього Сходу, із США, Великої Британії. Переважна більшість органічної продукції, імпортованої у 2020 році в Україну, походить з країн Європейського Союзу. Таблиця 38 містить інформацію щодо країн, з яких було ввезено органічну сертифіковану продукцію за різними міжнародними та приватними стандартами органічного виробництва на митну територію України.

Таблиця 38. Країни, з яких було імпортовано органічну продукцію до України та розміщено на ринку у 2020 р.

Європа	Австрія
	Бельгія
	Велика Британія
	Греція
	Данія
	Іспанія
	Італія
	Литва
	Нідерланди
	Німеччина
	Румунія
	Словаччина
	Франція
Чехія	
Інші	
Північна Америка	США
Азія	Камбоджа
	Таїланд
	Шрі-Ланка
	Японія

Ринок органічної продукції, зокрема імпортованої з різних країн, збільшується, розширюючи асортимент органічної продукції переважно такими новинками, як веганські органічні продукти, продукти без глютену та рослинні молочні продукти.

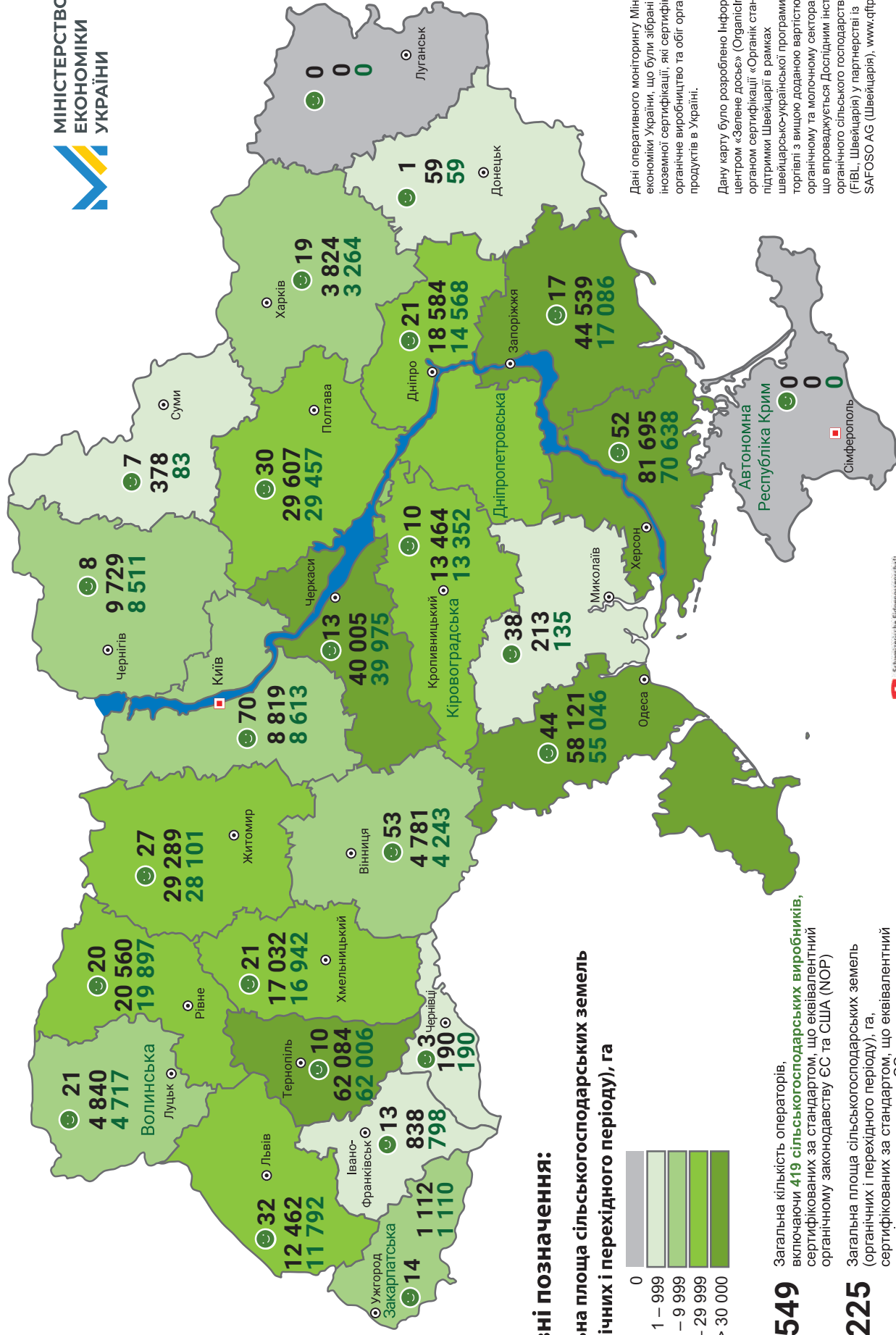
Підсумовуючи результати проведеного дослідження, можна сказати, що внутрішній ринок органічних харчових продуктів розвивається та має тенденцію до зростання. Темпи зростання хоч і не є стрімкими, проте є систематичними. Оператори органічного ринку відіграють важливу роль також у підвищенні рівня обізнаності споживачів щодо переваг органічних харчових продуктів. Збільшилась інтенсивність комунікації за споживачами, оператори почали роз'яснювальні кампанії про переваги органічної продукції в порівнянні з неорганічною, що в свою чергу прямо впливає на вибір споживачів на користь першої.

Додатки

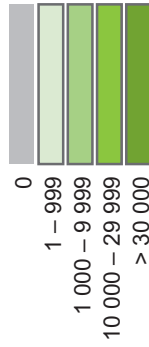
ОРГАНІЧНА КАРТА УКРАЇНИ

станом на 31.12.2020 року

Умовні позначення:

Загальна площа сільськогосподарських земель (органічних і перехідного періоду), га

549

Загальна кількість операторів, включаючи 419 сільськогосподарських виробників, сертифікованих за стандартом, що еквівалентний органічному законодавству ЄС та США (NOP)

462 225

Загальна площа сільськогосподарських земель (органічних і перехідного періоду), га, сертифікованих за стандартом, що еквівалентний органічному законодавству ЄС,

410 583

у тому числі площа сільськогосподарських земель з органічним статусом, га

Дані оперативного моніторингу Міністерства економіки України, що були зібрані від органів інтегрованої сертифікації, які сертифікували органічне виробництво та обіг органічних продуктів в Україні.

Дану карту було розроблено Інформаційним центром «Зелене дощ» (OrganicInfo.ua) та органом сертифікації «Органік стандарт» за підтримки Швейцарії в рамках швейцарсько-української програми «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України», що впроваджується Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія) у партнерстві із SAFOSO AG (Швейцарія), www.qftr.org.

Органік Стандарт

FiBL

organicinfo

УЧАСНИКИ ОРГАНІЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Органічна ініціатива, об'єднання ключових учасників органічного ринку України	www.facebook.com/organicinitiative
Органічна Україна, громадська спілка виробників органічних сертифікованих продуктів	www.organicukraine.org.ua
Органік Стандарт, ТОВ, орган сертифікації	www.organicstandard.ua
Український Органічний Кластер, громадська спілка	www.organiccluster.com.ua
Ягідництво України, асоціація	www.uaberries.com.ua
Львівська міська громадська організація «Екотерра»	www.ecoterra.lviv.ua
Міжнародна благодійна організація «Інформаційний центр «Зелене досьє»	www.dossier.org.ua
Органічна Україна Захід, громадська спілка	—
Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України (раніше – Дорада)	www.dorada.org.ua
OrganicInfo, веб-портал	www.organicinfo.ua
Органічна платформа знань	www.organic-platform.org
Федерація органічного руху України, установа	www.organic.com.ua
Асоціація «БІОЛан Україна», міжнародна громадська організація асоціація учасників біовиробництва	www.biolan.org.ua

ШВЕЙЦАРСЬКІ ПРОЄКТИ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Швейцарська підтримка розвитку органічного ринку України

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Швейцарська Конфедерація

Швейцарсько-українська програма «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України» (Quality FOOD Trade Program (QFTP)) здійснюється за підтримки Швейцарської Конфедерації через Державний Секретаріат Швейцарії з економічних питань (SECO) та впроваджується Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія) у партнерстві із SAFOSO AG (Швейцарія).

Загальною метою програми є зростання торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах на внутрішньому та експортному ринках шляхом досягнення двох цілей: (1) підвищення якості та безпечності продукції в органічному та молочному секторах та (2) підвищення торговельного потенціалу на внутрішньому та зовнішньому ринках продукції з вищою доданою вартістю відповідно в органічному та молочному секторах. Цільові групи: приватні малі та середні підприємства (виробники, переробні підприємства, надавачі послуг), а також відповідні державні організації в органічному та молочному секторах.

Строк реалізації: 23.08.2019 – 30.06.2023.

www.qftp.org; www.facebook.com/qftp.org

Програма «Органічна торгівля заради розвитку в Східній Європі (OT4D)» здійснюється за підтримки Швейцарської Конфедерації через Державний Секретаріат Швейцарії з економічних питань (SECO) та впроваджується IFOAM – Organics International у партнерстві з HELVETAS Swiss Intercooperation та Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія).

Загальною метою програми є збільшення та розширення робочих місць у сільській місцевості, особливо для молоді та жінок, а також сприяння мультиплікаційному ефекту позитивних змін в органічному сільському господарстві з точки зору економічного зростання, інновацій та навколишнього природного середовища. Програма працює в двох напрямках: (1) збільшення експорту та розбудова партнерства з приватним сектором та (2) стале зростання внутрішнього ринку. Програма реалізується в трьох країнах – Україні, Албанії та Сербії.

Строк реалізації: 1.10.2019 – 30.06.2023.

www.organictrade4development.org

